

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ יתרו ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו | בכל יהודי ישנה
מעלת הדור בביטול אל הצדיק
ברזא דאח"ד - מילתא חרת"א

יב | ויצילני מחרב פרעה
ניצוץ אורה חסידו לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א | ויסעו מרפידים
- מרפיון ידים
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חרתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מאור עינים | עינינו רואות אנשים לומדי תורה בפלפול גדול והמה רחוקים מיציאת ה' ומעבודתו והיצר הרע שלם אצלם ולא נמוח ולא נתפוצץ כלל...
זאת זכרון | על ידי אש התורה ואהבתה נשרף אהבת היצר הרע...
מגן אברהם | כל עסק התורה יהיה רק כדי להשיג אור הרוחניות שבה ולהרגיש חיות אלהותו יתברך שמו...
שפת אמת | התורה היא חנם לכל באי עולם אולם לזכות לקנן בלב יש לעשות עצמו כפדבר...
תפארת שלמה | הכנה לתורה על ידי ענוה...
אמרי אמת | יש לשוב בתשובה קדם כל למוד...
פתח עינים | קדשת התנאים והאמונאים הנשגבת מפני שהצרכו לשנון למודם תמיד בעל פה...
שלחן הטהור | על ידי שזוכר דברי תורה בעל פה נצול ממתחשבות רעות בעת לקחתו ברחוב...
עבודת ישראל | עקר התשובה להטיב מעשה ואילך...
פרי צדיק | הצדיקים משתוקקים להרגיש התשוקה של בני הנעורים...

אוצר פניני החסידות
אמונת ישראל | על כל אדם לחזק עצמו שהוא קדוש מבטן לעבודת הבורא א
שם משמואל | הדקדוק בלשון הפסוק... א
פתוחי חותם | בזכות קדשת ישראל ואחדותם זכה משה למעלתו... א
דברי ישראל | נסיעה והתקשרות לצדיק היא כדי ללמוד עבודת השם, וכשזו
הפטרות אפשר לפעל גם צרכי עולם הזה | משל נאה... א
תפארת שלמה | משה רבנו נאות להשתדל בצרכי העם כדי שעל ידי זה יוכל
לקרוב גם לעבודת הבורא... ב
בת עין | דין אמת רומז על הצלת הקדושה העשויה בידי הקלפות... ב
פתוחי חותם | המקנים את המצות פראוי גורא חילות של מלאכים... ג
יסוד צדיק | המתגבר מזלעק על מכאוביו בשבת אפלו מדת הדין מרחמת
עליו... ג
אוהב ישראל | אור אלקי המסיע לשוב... ג
נתיבות שלום | בנוסף לאמונה שהש"י מנהיג כל הבריאה על פי סדר הנקבע
בראש השנה יש להאמין שיש הנהגה עליונה שהיא למעלה מכל סדר וזמן ד
לקוטי שיחות | במתן תורה התחדש החבור של 'שמים' ו'ארץ' - 'רוחניות'
ו'גשמיות'... ד
שמן לנר | כיצד פרש האדמו"ר מקוצק זיע"א פסוק זה לעצמו... ד
דגל מחנה אפרים | כשראו עם ישראל גדל שמחת המלאכים, הבינו שהוא
מחמת מתיקות ונעימות אור התורה הקדושה ודחקו עצמם לשמע קול
התורה... ה
שפתי צדיק | יש ללמוד קל וחסר מיתרו לכל אדם מישראל הבא לטהר... ה
שם משמואל | קדם יגביה עצמו בעבודת הבורא ורק אח"כ ישוב לתקון
החטאים... ה
מאור עינים | אלולא היה טורח בעבודה היה זה תאנה שאר התאנות... ה
חמדת דוד | יש לעבד את הבורא יתברך בכל מצב ועת אף ללא התלהבות ואף
אם מלכלף בחטא... ה
ליקוטי מהרי"ל | עקר הלמוד מהצדיק הוא להביט לפנימיות עבודתו בקודש
וענותותו... ה
משמרת איתמר | קדם ההתעסקות בדברי גשמיות על האדם להדביק עצמו
בקדושה כדי שלא יפרד... ה
תפארת שלמה | על האדם לשמר עצמו מקנאה והשגת גבול חברו פי כל אחד
מישראל הוא אות בספר תורה ונגיעה פוסל בה... ה

אוצרות גאוני הדורות
רבי דוד שלוש זצ"ל | מפני שמשנה כבוד את יתרו לכלם לכבדו... ו
וייקץ יעקב | הטעם שמשנה ישב וכל העם עמדו... ז
תורת הרא"ם | עמידת בעלי הדין מפני כבוד השכינה... ז
שבט מוסר | חשיבות קריאת התורה פנתינה מהר סיני... ז
אור צדיקים | קבלת פתינת 'רוח' על ידי קריאת התורה בימי שני וחמישי... ז
אוצרות הרמח"ל | המתקת מדת הדין בימות החל... ח
דבר בעתו | תקון פגמי החטאים... ח
דרוך ה' | השפעת הארת התורה על ידי קריאתה על הסדר... ח
אזור אליהו | החזרת האורות שנטלו ממלשה בעת עשיית העגל... ח
מעשה רוקח | הכנעת י"א פחות הטמאה על ידי י"א העולים לתורה בשבת... ח
מנוחה וקדושה | הרגשת תוספת קדושה בעת שמיעת קריאת התורה... ח
יפה ללב | על ידי שמיעת קריאת התורה התפלה נענית... ט
ארץ צבי | קיום מצות למוד תורה שבכתב מתוך ספר תורה... ט
מעשי צדיקים... ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה... יג
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד... יז

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר

נושאים בפרשת יתרו

ניסעו מרפידים - מרפיון ידים

אמונת ישׂראל

רבי ישׂראל מגראדו'סק זיע"א
על כל אדם לחזק עצמו שהוא קדוש
מבטן לעבודת הבורא
יצר הרע מקרר את האדם שמשפיל אותו
באמרו ששפיל כמוהו בודאי לא ישיג
עמק וסודות של התורה אשר הוא גדולה
ורחבה מני גם, ועוד יותר אם חטא חס
ושלום אז מפילו בעצבות פי אינו ראוי
לגשת אל הקדש.

ואמר הבעל שם טוב זיע"א פי יצר הרע
יש לו שמחה מהעצבות שאחר
העברה יותר מהעברה עצמה, ואיש הישראלי
צריך שידע כי הוא מיחד ומקדש מבטן
אבותיו לעבודת הבורא ואפילו אם נכשל
חס ושלום יוכל בקל לקרב עצמו להבורא
ברוף הוא פי זרע ישׂראל נבחרו מעת
בריאית העולם שיקראו בני אל חי, וחיבי
לפניו עבודתם.

ולכן בעת יציאת מצרים שהיה קטרוג
עליהם והיו בתכלית השפלות,
וכאשר שמעו שיתן להם התורה, לא נחננו
אומן לנפשם, לזאת חזקם והייתם לי סגלה
(ט ה) וכן"ל שאתם מסגלים לתורה, ואתם
תהיו לי ממלכת כהנים (ט ו), כמו כהן
שקדוש מרחם, שעל ידי זה יקבלו התורה
בשמחה:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
הרקדוק בלשון הפסוק
בחדש השלישי לצאת בני ישׂראל מארץ
מצרים ביום הזה בא מדבר סיני,
ניסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני וגו' (ט א-ב).

ויש להבין שהזכיר מעיקרא ביאתם למדבר
סיני ואחר כך חזר להזכיר הגטיפה
מרפידים והביאה למדבר סיני, והיה צריך
לומר ביום הזה ניסעו מרפידים ויבואו
מדבר סיני ולא היה צריך לכל האריכות.

עם ישׂראל התחזקו ברפידים על ידי
שצירו לעצמם כאלו כבר עומדים לפני
הר סיני לקבל התורה
ונראה שפאן רמז עצה לאדם, כמו
שישׂראל ברפידים רפו ידיהם
מן התורה והיתה חסרה להם התחזקות -

ולא היה אפשר להם להחזיק עצמם אלא
כמה שצירו בעצמם שעומדים לפני הר
סיני לקבל התורה, ועל ידי זה באמת
נעשו כאלו עומדים לפני הר סיני, פי
במקום שדעתו של אדם שם הרי היא
כאלו היה שם בפעל, כמו שאמרנו זה
במקום אחר בשם כבוד קדשת אבי אדמו"ר
זצלה"ה.

אז מען קען נישט ארונטער מוז מען
אריבער

וענין זה החזיק בידם להחליף כח ולפע
מרפיון הידים, וכמו שאמר אדמו"ר
הרי"ם זצלה"ה מגור על מאמר העולם
בלשון אשכנז "אז מען קען נישט אריבער
מוז מען ארונטער, ואני אומר להפוך אז
מען קען נישט ארונטער מוז מען אריבער",
והינו פנ"ל שציצר בנפשו מעלות גבוהות
בזה החליף כח פנ"ל.

בששת ימי החל יציר האדם כאלו עומד
ביום השבת ועל ידי זה יחזיק מעמד

ובזה יש לפרש מצות זכור בשבת, שפרש
הרמב"ן (שמות כ ח) בשם המכילתא
לזכור בכל יום מששת ימי המעשה את
יום השבת לומר 'היום יום אחר'.

והינו משום דבששת ימי המעשה שהאדם
טרוי בעניני מלאכות והכלי עולם
הזה, יציר בנפשו כאלו עומד ביום השבת,
שכל איש ישׂראלי יש לו עליה בצד מה,
ואפלו עם הארץ אימת שבת עליו. וזה
יחזיק בידו להחליף כח בששת ימי המעשה.
וזה 'זכור' שהוא לשון הנה.

וכן 'שמור' שהוא נמי לשון הנה יש
לפרש בענין הזה - שיזכר וישמר
עצמו בששת ימי המעשה לכל יתלכלך
בגשמיות ביותר פי אף ישא פני שבת,
ואולי נמי זכירת מעמד הר סיני הוא מטעם
זה (שנת תרע"ב):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א
בזכות קדשת ישׂראל ואחרותם זכה משה
למעלתו
ניסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ונחננו
במדבר ויחן שם ישׂראל נגד החר.
ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן
החר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני
ישׂראל (ט א-ב).

אפשר לומר, דרבנותנו זכרונם לברכה
(סנהדרין קו) דרשו על פסוק (לעיל
י ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישׂראל ברפידים',
שרפו ידיהם מן התורה, לפיכך נתגרה
בהם עמלק. ועכשו שנתקרבו להר סיני
ורצו לקבל התורה, הסירו רפיון ידים
וקבלו עליהם לקבל התורה ולשמרה
בזריות, ונתקדשו ונתטהרו ונעשו אהובים
זה לזה בלב אחד באיש אחד.

ומצד קדשתם וטהרתם ואחדותם זכה
משה שעלה אל האלהים, הזכות
ישׂראל היא שהשלימה למשה מעלתו,
וכמו שמצינו בתלמוד (סנהדרין א) שיצאה
בת קול ואמרה יש אחד פאן שראוי
שתשרה עליו שכניה כמשה אלא שאין
הורו ראוי לכך. מכאן ראינו שזכות הדור
היא שמסיעת לשלמות גדול הדור.

עזבו את הרפיון בתורה והתאחדו

והנה מצינו שהאבות נקראים 'הרים',
וישׂראל, עכשו שנתקדשו באחדות
אחת, נקראו כלם בשם 'הר אחד'. וזהו
שאמר ניסעו מרפידים, דהינו, ניסעו מרפיון
ידיים שהיה בהם בתחלה, עכשו הסירו
רפיון ידיים ובאו למדבר סיני בזריות,
לקבל התורה בזריות ולשמרה בזריות.

ויחן שם ישׂראל, נעשו בלב אחד באיש
אחד, כמו שדרשו רבותינו זכרונם
לברכה (מכילתא מס' דבחורש א). נגד החר, לרמוז
דכמו שהר סיני גוף אחד, גם הם נעשו
הר אחד, גוף אחד וקדשה אחת ואחדות
אחת, וזהו נגד החר:

למוד עבודת ה' מהצדיק

דברי ישׂראל

רבי ישׂראל ממודו"ץ זיע"א
נסיעה והתקשרות לצדיק היא כדי ללמד
עבודת השם, וכשו המטרה אפשר לפעל
גם צרכי עולם הזה | משל נאה
וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה
לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר
אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל
העם נצב עליך מן בקר עד ערב (יח יד).

או יאמר בדרך צחות, על פי הנדפס
מקבר בסדר הדורות החדש בשם
אדוני אבי זקני זצוק"ל, פעם אחת בא
לפניו אדם אחד לשאל עצה ממנו בהתנהגות

שיתרו היה מתפלל על משה רבנו אף הוא לוקח פנאי לזה להיות משתדל בצרכי בני אדם הבאים לפניו.

מפני כי יתרו היה יודע ממעלת משה רבנו עליו השלום שמדבר עם השכינה פנים אל פנים ולהיות בשמים ארבעים יום וכו', לכן היה מתמיה על דרוך זה אף אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך וכו', הלא טוב לך לדבר עם השכינה, ואיך תבטל ממדרגתך, ולמה לך טרח הנה בצרכי בני אדם הבאים לפניך.

ולזה השיב לו משה רבנו עליו השלום כי יהיה להם דבר בא אלי, רצה לומר אם יש לו לאדם איזה עסק בעניני עולם הנה, בא לפני פי ההכרח הביאו לזה. אף אנכי רוח אחרת עמד, כי אני המסבב על ידי דבורי עמהם להורות להם דרכי השם. וזהו שאמר והודעת את חקי אלהים ואת תורתיו זהו עקר פונתי בזה.

התקבצו המניד ממעורטש לבעל שם טוב זיע"א

וכענין הנה שמענו מאת הרב הקדוש הבעל שם טוב זלה"ה עם תלמידו הרב הקדוש מורנו הרב דב בער ממעורטש זלה"ה זי"ע, אשר לא היה רצונו להיות פפוף אליו לבא אצלו, רק על ידי סבה חסרון הבגיאנות רחמנא לצלן שהיה חולה מאד ובה אל הבעל שם טוב לבקש ממנו עזר תרופה, וכן עשה הבעל שם טוב להצמיח לו רפואה על ידי תחנונות ובקשות לאלהים ועל פי מופת.

ועל ידי זה נתגלגל הדבר למסר לו כל מעינות החכמה וזכה להיות מנהיג הדור, ועודנו מתנוצץ אור קדשתם מתלמידיהם הבאים אחריהם בכל דור ודור, מפייהם אנו חיים עד ביאת הגואל במהרה בימינו, והבעל שם טוב היה מכרח לזה להראות לו על פי מופת למען השיגו תחת כנפיו (פורים ד"ה תשועתם. וראה עוד אהבת שלום):

אתה מה לי ולך כי באת אלי לקנות זפת וכל הסחורות לא תקנה אצלי מאומה.

וכן הדבר הנה, האיש הנה מאנשי שלומי הוא ירא שמים גדול והוא בא אצלי ללמד דרכי ה', ועתה תחסר לו עצמה מה בצרכי העולם אשר צריכים לאדם במשך עברו בזה העולם, ממש כמו הזפת שצריכים על הנסיעה, על פן הנני לתן לו עצמה ולברכו גם בדבר הזה. אמנם אתה לא תבוא אלי בשום ענין כי אם בדברים של עניני העולם והבליים, אם כן מה לי ולך כי באת אלי בדבר הזה, עד כאן לשונו, והבן.

באר הפסוק על פי הנ"ל

ועל דרוך זה יש לומר כן, זהו מדוע אתה יושב וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב, אמר בלשון 'העם', הינו אותן האנשים מהמון העם שבאו אל משה לשאול עצות בעניני עולם לכד ולא ענה אותם משה, והוקשה זאת ליתרו, מדוע מניח אותם לצמוד כל היום ואין פונה אליהם להשיב על שאלתם.

השיב לו משה כי יבא אלי העם לדרש אלהים כי יהיה להם דבר בא אלי, פרוש, כאשר יבואו אלי לדרש אלהים, הינו ללמד דרכי ה', אזי פי יהיה להם דבר מה בעניני העולם גם כן בא אלי לשום לב עליהם, אבל אותם שאינם באים לדרש אלהים, רק פי יהיה להם דבר צרכם בא אלי, על כן אין אני פונה אליהם, בדברי אדוני אבי זקני ז"ל הנ"ל, והבן:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדוקסק זיע"א

משה רבנו נאות להשתדל בצרכי העם כדי ששל ידי זה יוכל לקרנם גם לעבודת הבורא

כי יהיה להם דבר בא אלי וגו' והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו (יה טו). פי ענין הוכחות שהיה ליתרו עם משה 'מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן הבקר עד הערב' (פסוק יד), הינו

המסחר וכדומה, ולא ענהו, ויהי כאשר התמהמה האיש וירא כי בא לפניו אחד מאנשי שלומו והוא מדבר עמו בענין מסחר היאך יתנהג, ויברכהו שיצליח מאד וכדומה מהענינים.

אז העיו בו האיש ההוא אשר לא ענהו, ויאמר אליו, מורי ורבי, מה זה פי נדחיתי מלפני רבי בבקשת עניני העולם הנה בעבור כי רום כבודו מואס בהבלי עולם, אם כן למה ירבה כבודו לדבר בעניני הבלי עולם עם האדם ההוא בעבור שהוא מאנשי שלומו.

ויען אדוני אבי זקני ז"ל לאדם ההוא ויפתח פיו במשל: סוחר אחד נסע לליפציג על היריד לקנות שם סחורה, ויבא אל סוחר גדול מנכבדי פנענים, וקנה שם הרבה סחורה ונתעפב שם מאד עד כי עבר כל השוק.

ויהי כאשר התמהמה שם, בא משרתו אליו בחנות ההוא, ויאמר אליו אישי ואדוני מה לעשות כבר עבר השוק ואין מקום לקנות זפת למרח ולזפת את אופני העגלה, במה נסע.

ויהי כשמע הסוחר הגדול מליפציג את דברי משרת הסוחר אשר קנה ממנו הסחורה, אמר אל הסוחר, אל תירא, אנכי אכלכל אותך בדבר הזה, כי יש לי רב מהזפת אשר הבאתי עמי בעבור עגלותי, ואתה אל תמהר עד כי נעשה החשבון פלו.

עוד זה מדבר וזה בא, אדם אחד מן השוק אשר היה צריך גם כן לקנות זפת ולא מצא עוד לקנות, וכשמעו כי הסוחר הנכבד אמר כי יש אתו מזה המין, אז אמר האיש ההוא, יאכה נא בטובו למכר לי בעד פסוף מלא מן הזפת פי נחוץ הוא לי.

אז השיב הסוחר אליו, מה זה חושב כבודו כי אנכי מוכר זפת, אינני מוכר זפת, רק הסוחר ההוא אשר קנה ממני סחורה הרבה על פן הנני לתן לו מעט זפת אשר הבאתי עמי בעבור צרכי, אבל

ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב (יה יא)

בת עין

רבי אברהם דב מאבורטש זיע"א
דין אמת רומז על הצלת הקדשה העשויה

פרשת יתרו

בידי הקלפות

הנה כתיב ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב, אמרו חז"ל (שבת י.) מכאן שהדין דין אמת לאמתו פאלו נעשה שפת להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, נאמר כאן 'מבקר עד ערב' ונאמר במעשה

בראשית (בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחר, עד כאן.

והענין הוא, דאיתא (עי' טור חר"מ סי' א) כל הדין דין אמת להציל עשוק מיד עשוקו כו'. וזאת היא עבודת כל אדם,

משה ידבר והאלקים יעננו בקול (טו ט)

יסוד צדיק

רבי גדליה משה מזוועהיל זיע"א
המתגבר מלועק על מכאוכיו כשבת אפלו
מדת הדין מרחמת עליו

'משה' ראשי תיבות ש'בת היא מ'לועק,
כשאדם מתגבר על ח'ליו ומכאוכיו
בשבת קדש ומדבר ואומר שבת היא מלועק,
אזי והאלהים יעננו בקול, אפלו מדת הדין
בחינת אלהים מרחמת עליו, ויעננו בקול,
קול ראשי תיבות ו'רפואה ק'רובה ל'בא:

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים (כ ב)

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א
אור אלקי המסיע לשוב

אמנם כן, כל נפש ישראלית בעוד שיש
לה מצרים ומעיקים והוא מנח
בשפלות העולם הזה ורחמנו ליצ'לן, אז
אי אפשר לה מצד עצמה להשתוקק ולקסוף
לעלות למקור מתחבתה ושרשה.

ולזה צריך לה סיוע מאת ה' יתברך,
הינו ש'ה' יתברך שולח לה הארה
מזיו כבודו יתברך להנפש הישראלית,
וכשמגיע הארה זו אל האדם מתחיל הנפש
להשתוקק ולקסוף ל'שרשו, והוא על דרך
שמבאר אצלנו (פסח ד"ה ויהי) על פסוק
'רובה כצמח השדה נתתיך' (יחזקאל טו ז),
עין שם ותבין.

האור לכל אחד כפי יכלתו

אמנם מחסרי ה' יתברך הוא שלא לגלות
מזיו כבודו יתברך לכל איש ישראלי
כי אם לפי כחו שיוכל לסבל וכפי מדרגתו
שהוא אז, כי הוא בלתי אפשרי להכיל
זיו כבודו יתברך, כי הנה בטל במציאות.

וכן בכריאת העולמות הנה בדרך זה,
וכמו שכתוב (ישעיה מ יב) 'מי שקל
בפסל הרים גו'. כשעלה ברוחו יתברך
לברא את העולמות, אז הנה כפי יכולתו מעיר
גרמה לפי ערך פח כל עולם ועולם, על
ידי צמצומים רבים כנודע.

וכן כשהקדוש ברוך הוא מגלה זיו כבודו
להאדם הוא גם כן בדרך זה, שפאשר
האדם עומד במדרגה התחתונה מאד, אז
גלוי זיו כבודו יתברך גם כן מעט, וכשהולך
למדרגה יותר גדולה אז נתגלה אליו יותר
זיו כבודו יתברך, והתשוקה של אדם הוא
אז גם כן יותר גדולה.

שש ואחד הוא שבעה, סף הכל גימטריא
או"ר, וזהו עבודת השרפים, שמעלים ל"ו
(עם ערב) ונעשה או"ר (בקר), ומתפכים חשוכא
לנהורא.

כדיו אמת מהפך חשוכא לנהורא ולכן
נעשה שתף בכריאה

וזה שאמרו חז"ל כל הדן דין אמת לאמתו
כאלו נעשה בו, פרוש, זה קאי על
כל האדם, שצריך שיהיה דין לדין את
עצמו להציל את העשק מיד עושקו, הוא
האור הנצוצות הקדושים, מהעושקו הוא
הסטרוא אחרא, המחשבה או תאוה רעה
שבאה לו, שיראה ויבין את האור שיש
בהחשף ויצלה אותו ל"ו יתברך, בכדי
להשלים עם ל"ו מלת ער"ב, להמתיק
הדין, ונעשה בק"ר רחמים, להפך חשוכא
לנהורא, ובנה כאלו נעשה שתף במעשה
בראשית, כי גם הוא הפך חשוכא לנהורא
(ד"ה ושמע יתרו):

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי
אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם
שרי אלים שרי מאות שרי חמשים ושרי
עשרת (יח כא)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המקום את המצות כראוי כורא חילות
של מלאכים

אפשר לרמוז לפי מה שאמרו רבותינו
זכרונם לברכה (אבות פ"ד מ"א) דעל
ידי מעשים הטובים שהאדם עושה נבראים
מלאכים טובים, הני מלי אם עושה לשם
שמים בדחילו ורחימו, אכל העושה שלא
לשמה אין נבראים מלאכים טובים, ואדרבא
הוא מקלקל ולא מתקן.

וזהו שאמר ואתה תחזה מכל העם אנשי
חיל, הם שעושים המצות לשם
שמים ונבראים מהם חילות של מלאכים.
וקתני ומפרש מי הם הנבראים על ידי
מעשיהם הטובים חילות של מלאכים, הם
יראי אלהים.

והנה יראי אלהים אנשי אמת ראשי
תבות גימטריא 'אהבה', לרמוז
דעושים מיראה ומאהבה, וכל העושה
מיראה ואהבה בודאי שכל מדות הטובות
כלולות בו, וזהו 'אנשי אמת שנאי בצע',
שפנין שיש בהם יראה ואהבה, בהכרח
שיהיו אנשי אמת ושונאי בצע:

לדין דין אמת לעצמו להציל בו, הן הם
המחשבות זרות והתאוות רעות אשר לא
לה' המה, בידוע שיש בהם נצוצות קדושות,
וצריך הדין להוציאם משם, ולהצילם מיד
עושקו הוא הסטרוא אחרא, ולהעלותם
לקדושה, לקיים מאמר הפתוח (ויקרא ה כג)
'והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק
אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד
אתו' וקא, ולהחזירם לבעליו ממש,
למקורם, מקור הקדושה, ולהפך הערב
שהוא דין לבקר שהוא רחמים.

הנו דין אמת מהפך חשוכא לנהורא
שהוא עקר מעשה בראשית

וזהו שאמרו חז"ל (שבת סו) כאלו נעשה
שתף להקדוש ברוך הוא במעשה
בראשית, כי זהו עקר מעשה בראשית
להפך חשוכא לנהורא, ערב לבקר, כמאמר
חז"ל (שם טו) במעשה בראשית ברישא
חשוכא והדר נהורא.

וזהו שאמר הפתוח (בראשית א ה) 'ויהי
ערב ויהי בקר יום אחד', שצריך
להיות ערב ובקר בתמימות, פרוש מספר
'ערב' חסר ממספר 'בקר' ל"ו, וצריך הדין
אמת להשלים ל"ו לערב ולעשות בקר
אור, שהוא רחמים.

הינו שששנפלים לו המחשבות זרות
ותאוות רעות, צריך לשום לב
ולהבין שיש אור בנה החשכות כמאמר
הכתוב (תהלים קיב ד) 'זרח בחשך אור
לישרים', פרוש, הלישרים רואים האור
שבחשך, ומבינים הענין שכל מה שברא
הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו,
כמאמר הפתוח (דברים ו ה) 'ואהבת את ה'
אלהיך בכל לבבך', ואמרו חז"ל (ברכות נד)
בשני יצריך, יצר הטוב ויצר הרע.

והענין הוא, כמו שכתוב בספרי הצדיקים
מה שאמרו חז"ל (יומא לח) הבא
לטהר מסייעין אותו, זהו מה שנופל לאדם
מחשבה רעה בכדי להפכה לקדושה, חשוכא
לנהורא, להשיב את הגזלה לבעליו כנזכר
לעיל, וזהו העבודה בשני יצריך, גם ביצר
הרע להפכו, וזהו מדת הלישרים שרואים
האור שבחשך זה היצר הרע, ומעלים אותו
לו יתברך, ומשלימים במלת ל"ו את מלת
ערב שהוא חשך, ונעשה בקר שהוא אור.

עבודת השרפים להעלות בחינת ערב לו
יתברך

וזהו שאמר הפתוח (ישעיה ו ב) 'שרפים
עומדים ממעל ל"ו שש כנפים וגו'
לאחד, פרוש, זהו עבודת השרפים, ממעל
ל"ו להעלות ל"ו, ומחברים שש כנפים
לאחד, פרוש, מלת 'כנפים' בגימטריא ר',

אם מפרידים את הצוויים 'לא תרצח' ו'לא תגנב' מ'אנכי' ו'לא יהיה לך', ומניחים אותם להבנה האנושית, – הרי נוסף לך שמצד אהבת עצמו אפשר לעות אותם כל כך, עד שעברה התפרש כ'מצוה' (ובדאי שבאופן זה אי-אפשר להשמר מ'לא תרצח' ו'לא תגנב' בדקות, כמו שפרכת דמים על ידי ביוש הזולת – 'המלבין פני חברו', גנבת דעת וכיוצא בזה), כמו שנאמר 'על כל פשעים תכסה אהבה' (משלי י"ב).

הנה אפלו אלו היתה קנימת המציאות של קיום מצות מצד שכל אנושי, מכל מקום, תפקידו של יהודי הוא לאחד את כל מעשיו, אפלו הפשוטים ביותר, עם 'אנכי הויה אלקיך'. ולכן צריך להיות נרגש אצלו 'אנכי' בכל דבר שעושה; גם המעשים הטובים המובנים בשכל הפשוט צריכים להיות חדורים באלקות.

'והתחוננים יעלו לעליונים': אפלו כשמדבר על אלו ששייכים רחמנא לצלן לרצח ולגנב, וכדי להבטיח אצלם 'לא תרצח' ו'לא תגנב' יש צורך בקולות ובלפידים, עם כל הרעש של מתן תורה, שהקדוש ברוך הוא בעצמו יעמד ויגער בו 'לא תרצח' ו'לא תגנב' – גם מהם תובעים 'יעלו לעליונים', שגם אצלם תהיה התבוננות וידיעה באלקות, שהיא החכמה הנעלית ביותר – כפי שמבאר הרמב"ם בהקדמתו ל'מורה נבוכים', שחכמת אלקות באה לאחר הקדמת כל החכמות שלפני זה – וכידיעת אלקות גופא נדרשת אפלו מהם הידיעה ב'אלקיך', ואפלו ב'הויה', ואפלו ב'אנכי', דקאי על עצמותו יתברך (ח"ג עמ' 889-890):

לא תרצח לא תנאף לא תגנב וגו' (כ יא)

שמן לנר

רבי מנחם מענדל מקוצק זיע"א

כיצד פרש האדמו"ר מקוצק זיע"א פסוק זה לעצמו

שמעתי מחסיד ישיש, אשר פעם אחת שמעו מאחורי הדלת אצל הסבא הקדישא מקוצק זצ"ל שלמד לעצמו פרשת עשרת הדברות, ושמעו שפרש לא תגנב – אל תהיה גנב, לא תנאף – אל תהיה נואף, לא תרצח – לא תהיה רוצח.

כל השומע באזן מקשבת, ימצא את העמקות שבדברים האלו, ויראה כי זה יתד שהכל תלוי בו. כי הלמוד מזה, שאף האדם שלא עלתה בידו לגנב או דבר מכער אחר, אבל זהו מחמת בושא

האמונה, שכל זה מכלל האמונה השלמה שעל יהודי להאמין:

אנכי גו' לא תרצח גו' (כ ב-יא)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

במתן תורה התחדש החבור של 'שמים' ו'ארץ' – 'דוהניות' ו'גשמיות'

החדוש שהתחדש במתן תורה, כפי שקבר נתבאר במה פעמים, הוא בחבור והתאחדות דמעלה עם מטה ומטה עם מעלה.

לפני מתן תורה היתה הגזרה 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' (תהלים קטו טז), ורחניות וגשמיות היו שני עולמות שונים שלא היו יכולים להתמזג יחד. ובמתן תורה בשל הקדוש ברוך הוא את הגזרה, ו'אני המתחיל', שנתן לבני ישראל את הכח לחבר ולאחד – על ידי קיום המצות – גשמיות (ארץ) עם רחניות (שמים).

הרמז להנ"ל בסוג מצות עשרת הדברות

וענין זה מרמז בעשרת הדברות, שכוללים יחד שני מיני מצות הנראים שונים בתכלית ביסודם:

הדברות הראשונות, אנכי, לא יהיה לך וכו', מבטאות את הענינים העמקים ביותר באהדות השם; ואלו שאר הדברות – כוללים צוויים פשוטים, כמו 'לא תרצח' ו'לא תגנב', שהם מובנים מאליהם אפלו עבור השכל האנושי הפשוט ביותר.

ובצרוף שני סוגי הצוויים בעשרת הדברות מרמזת האחדות דמעלה ומטה שנפעלה בעת מתן-תורה, בשני האפנים – א, 'העליונים' ירדו לתחתונים, ב, 'והתחוננים יעלו לעליונים':

'העליונים' – הדברות ד'אנכי' ו'לא יהיה לך', 'ירדו לתחתונים' – ירדו וירגשו גם בהצוויים ד'לא תרצח' ו'לא תגנב'; גם במצות המובנות מאליהן על פי שכל אנושי, צריך להיות נרגש בהם היסוד והכח האלקי שבהם – 'אנכי הויה אלקיך'.

גם קיום מצות אלו צריך להיות לא רק (עיין שמונה פרקים להרמב"ם פ"ח) מצד זה שהשכל האנושי מבין שצריך לשמרו, אלא מצד זה שנאמרו בצווי על ידי 'אנכי הויה אלקיך'. ולא עוד אלא שזה צריך להיות עקר הטעם לך ש'שמים' לא תרצח' ו'לא תגנב'.

וכן ממדרגה למדרגה עד שיוכל לבוא למדרגה גדולה מאד כפיכול, לבחינת אצילות דאצילות, ומשם עוד למדרגה יותר גדולה עד שהוא מתקרב כפיכול אל עצמותו יתברך, וזה הכל מחסדי ה' יתברך ויתעלה.

וזהו שאמר הפתוב אנכי ה' אלהיך בלשון יחיד, ולא 'אלהיכם', הינו כי לכל אחד ואחד ה'הוא אומר לפי כחו ומדרגתו שיוכל לסבל. והבן (ד"ה אנכי):

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

בנוסף לאמונה שהש"י מנהיג כל הבריאה על פי סדר הנקבע בראש השנה יש להאמין שיש הנהגה עליונה שהיא למעלה מכל סדר וזמן

ויש עוד חלק של בהירות האמונה הקשור ליציאת מצרים ונכלל במצות אמונה, על פי מה דאיתא בתורת אבות (פרשת ויצא) ממרן הסבא קדישא מסלונים זיע"א, דיש ב' בחינות בהנהגת העולמות על ידי ההשגחה העליונה.

יש בחינת הנהגה על פי סדר וזמן הנקבעת בראש השנה, ועוד יש הנהגה עליונה למעלה מכל סדר וזמן, ואינה קשורה למה שנקבע בראש השנה. והנהגה זו הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מנהיגה, שברב טובו וחסדו יתברך הוא משדד את כל המערכות ומשפיע חסד ורחמים לישראל שלא על פי הסדר.

וענין זה הוא מחלקי האמונה של יהודי. שבנוסף לאמונה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים בהנהגה המסודרת, עליו להאמין גם שיש הנהגה עליונה המסורה בידי הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מעל ומעבר לכל סדר וזמן.

והנהגה זו העליונה נתגלתה ביציאת מצרים, שיציאת מצרים לא היתה לפי הסדר אלא בבחינת דלוג, כמו דכתיב 'מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות' (שה"ש ב, ח), על ידי ההנהגה העליונה שהיא למעלה מכל סדר וזמן.

וכמאמר חז"ל, 'אני ה' אני ולא מלאך אני' ולא שרף אני ה' בכבודי ובעצמי (הגש"ב), שיציאת מצרים היתה על ידי גלוי שכינה, בהנהגה העליונה של אני ה' בכבודי ובעצמי, הינו ההנהגה למעלה מכל סדר וזמן.

ולכן פתיב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, לכלל את האמונה בהנהגה העליונה שנתגלתה ביציאת מצרים. פי הצווי על אמונת ה' כולל את כל חלקי

לא יהיה לו התלהבות ימנע מהעבודה ח"ו, רק צריך תמיד לעבוד את ה' באמת, הן מתוך חשכות, ובפילוסוף אס ח"ו מלכלך בחטא, וכמו שהוא, באיזה מעמד ומצב, ואין צריך לנוח עצמו אפלו רגע:

צדיק

ליקוטי מהרי"ל

רבי יהודה לייב מזקילקוב זיע"א
עקר הלמוד מהצדיק הוא להביט לפנימיות
עבודתו בקודש וענותנותו

העקר הלמוד מהצדיק, להביט לפנימיות עבודתו בקודש ולגדל ענותנותו, לא כאותן האנשים מחסרי ההכנה אשר לא ידעו כלום, ועושים הטפל להעקר, וצופים בהכנת הצדיק להמצוה, איך שהצדיק מתרעש ומתפחד לפני עשותו המצוה, ומחמת זה נדמה להם כי נשבר לבכם בקרבם, והמה מתענגעים גם כן, ונמשל ככהמות נדמו, כי עבודתם הכל ולריק ייגעו, ומי האיש החכם יבין את זאת כי העקר להביט בפנימיות העבודה של הצדיק לקח לעצמו מוסר השפל לכל ענין ולכל דבר (ד"ה וירא העם):

קדשה

משמרת איתמר

רבי איתמר מקונסוקוולי זיע"א

קדם ההתעסקות בדברי גשמיים על האדם להרביק עצמו בקדושה כדי שלא יפרד

צריך מאד ומאד להרביק את עצמו בקדשת אלהות קדם התעסקות בדבר ארציות וגשמיים, כדי שלא יפרד ח"ו מהקדשה על ידי הארציות:

קנאה

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

על האדם לשמר עצמו מקנאה והשגת גבול חברו כי כל אחד מישראל הוא אות בספר תורה ונגיעה פוסל בה

צריך כל אדם לשמר א"ע לכל יהיה בו שום צד נגיעה והשגת גבול בחברו בעסק פרנסתו, ולא יתקנא בו וכו', כי כמו בס"ת אם יש בה נגיעה היא פסולה, כי צריך להיות מקף גויל, כן כאו"א מבני צריך לשמר מכל צד נגיעה, כי אל"כ נפסל חלק שרש נשמתו באותיות התורה (שבעות ד"ה זמן):

לשונות של אור

חזוק

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א
יש ללמד קל וחמר מיתרו לכל אדם
מישראל הבא לטהר

מכל זה ילמד איש ישראל הירוד שבירודים, כל יתיאש ח"ו, כמו שעל ידי שנדב לב יתרו לעבודתו ית"ש והצדק קירבות, צנה השי"ת בפרוש למשה רבנו ע"ה לקרבו, כן כל הבא לטהר, התורה הקדושה שהיא בחינת משה, מקרבתו בכל עז:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

קדם יגביה עצמו בעבודת הבורא ורק אח"כ ישוב לתקן החטאים

ובאמת זו עצה היעוצה לכל איש הבא לטהר, לא תהיה ראשית מעשיו להכניע את החמר בתעניתים וסגופים, ולהתמרמר בנפשו אפלו על חטאת נעורים, פן יבוא מזה ח"ו לידי יאוש, אלא בראשונה צריכין להגביה את כחות נפשו, ולהסתכל במעלות נפשו ובמקור חצובה, ויגבה לבו בדרכי השי"ת, ורק אח"כ ישוב להכניע את כחות החמר בתשובה בתפלה ובתחנונים על העבר (וכו' (שנת תרע"א):

עבודת ה'

מאור עינים

רבי מנחם נחום משטרנוביל זיע"א
אלולא היה טורח בעבודה היה זה תאנה
שאר התאוות

מתחלה צריך להטריח עצמו בעבודה, שהיא התעוררות ותשווקה שלו וכו', כי לולא זה שהיו צריכים לטרח מקדם לא היה נחשב לעבודה, כי היה תאנה כשאר תאוות (ד"ה בשעה שהקדימו):

חמדת דוד

רבי דוד צבי מניישטאדט זיע"א
יש לעבד את הבורא יתברך בכל מצב
ועת אף ללא התלהבות ואף אם מלכלך
בחטא

העובד ה' אינו צריך להסתפל על התלהבות שיהיה לו - שאם

או מחסר אמצעים, או שלא מצא שעת הכשר, בכל זאת אף שלא פעל ועשה און, גבגב ופושע יקרא.

כי אם לא תגב, נישט זיין קיין גבגב, וכן השאר, הנו, למאס ברע מחמת עצם הרע, ולבחר בטוב מחמת הטוב עצמו, זה הוא התפקיד שלנו (שמן לנר ח"א, רבי שמואל יעקב רובינשטיין זצ"ל):

וכל העם ראים את הקולות (כ טו)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

כשראו עם ישראל גדל שמחת המלאכים, הכינו שהוא מחמת מתיקות ונעימות אור התורה הקדושה ורחקו עצמם לשמע קול התורה

שמעתי משל מן אדוני אבי זללה"ה, שהיה אחד מנגן בכלי זמר יפה מאד במתיקות וערכות גדול, ואותם שהם שומעים זה לא יכלו להתאפק מגדל המתיקות והתענוג, עד שהיו רוקדים כמעט עד לתקרה מחמת גדל התענוג והנעימות והמתיקות, וכל מי שהיה קרוב יותר והיה מקרב עצמו לשמע הכלי זמר היה לו ביותר תענוג והיה רוקד עד מאד.

ובתוך כך בא אחד חרש שאינו שומע כלל הקול של כלי זמר הערב, רק ראה שאנשים רוקדים עד מאד, והם בעיניו כמשתגעים, ואומר בלבו כי לשמחה מה זה עושה, ובאמת אלו היה הוא חכם וידע והבין שהוא מחמת גדל התענוג והנעימות קול של כלי זמר היה הוא גם כן רוקד שם, והנמשל מובן.

ויש לפרש בזה וכל העם ראים את הקולות, הנו שהשם יתברך הופיע על כלם כאחד אור אלהותו, שהשיגו יחד כלם, כשראו גדל השמחה פי מלאכי צבאות ידון ידון וכו' (עי' שבת פח:), הבינו שהוא מחמת מתיקות ונעימות אור התורה הקדושה, ודחקו עצמם לשמע קול התורה, אף על פי שהיו קצת חרשים מכבר שלא היו שומעים את הקולות, הכל נעשו פקחין, ועינין פקוחין היה להם, שהיו רואים התורה והשמחה הגדולה, הבינו שהוא בודאי את הקולות - הינו נעימות וערכות הקול של תורה, אף על פי שהם לא השיגו זה נעימות התורה, הבינו על ידי השמחה שהוא בודאי מגדל נעימות התורה, ולכך דחקו עצמם לשמע הקול ממש אולי ישיגו ויבינו נעימות אור התורה, והמשפיל יבין:

תורה

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א עינינו רואות אנשים לומדי תורה כפלפול גדול והמה רחוקים מראת ה' ומעבודתו והיצר הרע שלם אצלם ולא נמוח ולא נתפוצץ כלל

והנה עינינו רואות כמה אנשים לומדי תורה כפלפול גדול והמה רחוקים מראת ה' ומעבודתו, והיצר הרע שלם אצלם שלא נמוח ולא נתפוצץ כלל. אבל באמת דבר ברור הוא שגם תורה אין להם, שאף על פי שלומדים, אין נקרא אצלם תורה (ד"ה וידבר אלקים):

ולכן יש כמה לומדים שבקיאים בכל הש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים ואינם יכולים לעבד את ה' יתברך

ולכן יש כמה לומדים שבקיאים בכל הש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים – וכשהוא בלא יראה אינו כלום, כי לוקח האש בלא כלי ונשרף הוא והמחזין שלו ואינו יכול לעבד את השם יתברך כי נשרפו המחזין שלו (ד"ה וידבר אלקים):

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א על ידי אש התורה ואהבתה נשרף אהבת היצר הרע

על ידי אש שבווער באדם על ידי תורה לשמה, כי אש של מעלה אוכלת אש של יצר הרע, כי בא אהבת השם יתברך לאדם על ידי תורה, וכשזה קם זה גופל אהבת היצר הרע (פרשת מקץ):

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א כל עסק התורה יהיה רק כדי להשיג אור הרוחניות שבה ולהרגיש חיות אלהותו יתברך שמו

יש כמה אנשים הגם שלומדים תמיד עכ"ז אין עולה להם שום מדה טובה והנהגות ישרות מלמודם, כי כל למודם הוא לצורך

פרנסתם או לשם איזה פניות, אך עקר הלמוד בתורה צריך להיות בכחינת 'עוסק בתורה', שכל עסקו יהיה רק להעמיק בהתורה לבוא לתכלית המכון להשיג אור הרוחניות שבה ולהרגיש חיות אלהותו ית"ש (פרשת במדבר):

שפת אמת

רבי יהודה ארנה ליב מגור זיע"א התורה היא חנם לכל באי עולם ואולם לזכות לקנן בלב יש לעשות עצמו כמדובר ודאי תורה חנם מי שירצה יכול ללמוד בה, אבל לקנות התורה, היינו להיות לו דבקות בעצם התורה וכו', אינו יכול להיות רק על ידי שעושה עצמו הפקר (במדבר תר"מ):

תפארת שלמה

רבי שלמה הפהן מרדומסק זיע"א הכנה לתורה על ידי ענוה וייתיבבו בתחתית החר, פרוש שכל המעמד ומצב לקבלת התורה הוא מה שעמדו בתחתית החר בנמיכת רוח ובשפלות גדול ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדרגת הענוה (חג השבועות ד"ה יומא קמא):

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א יש לשוב בתשובה קדם כל למוד לפני כל למוד צריכים לעשות תשובה, זה נכנס יותר ללב וזהו שאיתא השיבנו אבינו לתורתך (תרי"ז ד"ה ויסעו מרפידים):

פתח עינים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א קדשת התנאים והאמוראים הנשגבת מפני שהצרכו לשנון למודם תמיד בעל פה והוא טוב טעם לקדשת התנאים והאמוראים, מלכד תקף עלוי נשמתם, שע"י שהיו מכרחים תדיר לחזור על למודם בע"פ הנה

מזדכך גופם וכו', לא כן אחר שנכתבה הגמרא (עירובין כא):

שלחן הטהור

רבי אהרן נאטה זיע"א על ידי שזכר דברי תורה בעל פה נצול ממחשבות רעות בעת לכתו ברהוב מי שמתדבקין אליו מתשבות של הרהורין בישינו, ילמד התורה הקדושה, וטוב שיגיע בעל פה איזה למוד ויהרהר וילמד כשהולך בפונקים וברחובות אז לא ישלטו עליו ולא יהיה בכתם להתגבר עליו חס ושלום מכת תורתנו הקדושה (מבוא השער פרק א):

תשובה

עבודת ישראל

רבי ישראל מסקו"ני"ן זיע"א עקר התשובה להטיב מעתה ואילך ועתה אם שמוע תשמעו בקלי. איתא במד"ר אין ועתה אלא תשובה, עי"ש. ויש לומר בנדון דידן, שהקב"ה רמו להמתקרים אליו שאל יתיאשו ואל ייראו מגשת אליו עבוד עונותיהם שעשו מקדם, כי העקר עכ"פ להתקרב מהיום והלאה ושלא לחטא עוד:

תשובה

פרי צדיק

רבי צדוק הפהן מלובלין זיע"א הצדיקים משתוקקים להרגיש התשובה של בני הנעורים ושמעתי בשם הבעש"ט זצוק"ל, שהצדיקים משתוקקים להרגיש החשק שמרגישים רכי השנים הבאים פעם ראשון להתדבק לחסידות. והינו, כי בהתחדשות הדבר הוא התעוררות החשק הגדול, ואז הוא טועם המתקנות בעמקי הלב (אות ט):

אוצרות גאוני הדורות

שלוש צ"ל

מפני שמשנה כבוד את יתרו התר לקלם לכבוד

פרש רש"י, 'ומשה היכן הלך, והלא הוא שיצא לקראתו וגרם לו את כל הכבוד', הפכוד? אלא שהיה עומד ומשמש לפניהם.

ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים (יה יב)

רבי דוד שלוש זצ"ל

הובא בספר 'דברי יוסף' לבנו רבי יוסף יצחק

ויש להבין, מדוע הוסיף רש"י 'והלא הוא שיצא לקראתו וגרם לו את כל הכבוד', ודי היה לשאל 'ומשה היכן הלך'.

ויש להקדים את מחלקת רבי אליעזר ורבי יאשיה בגמ' ב"ב (ק"ט): אם

• מצוות הפרשה •

מצוות קריאת התורה

שבט מוסר

רבי אליהו הכהן זצ"ל

חשיבות קריאת התורה כנתינה מהר סיני

גם כשקורא הפרשה בתורה, ידמה בעיניו כאלו התכה שעומד בה הוא הר סיני, וכאלו אותה שעה מתקבלת מהר סיני (זה"ק ח"ב ה), וכאלו הקדוש ברוך הוא ופמליא שלו עומדים שם כשם שהיה בשעת מתן תורה, וכאלו הוא משה רבנו עליו השלום האומרה, וכל הקהל העומדים סביב לסיני לשמע מפיו תורה.

ובהיותו משרש בדבר זה, נכנס מורא בלבו, ומכון בקריאתו שלא להבליע תבה או אות, בהיותו חושב שהוא כמתרגמן בין המקום ובין העם. ואל יהיה פגנתו בקריאתו להודיע את העם שהוא בקי בנגון הטעמים ובעברבות הקריאה, דמה מועיל לו זה, כי אם לאבד שכר קריאתו, אף יעשה לשם שמים, ודברים אלו מאליו באים. (פרק לד)

אור צדיקים

רבי מאיר פופרש זצ"ל

קבלת בחינת רוח' על ידי קריאת התורה בימי שני וחמישי

ענין קריאת התורה שאנו נוהגים לקרות תמיד בב' זה', כי בתוספת שבת מקבל האדם הנפשי נפש רוח נשמה, אבל אינו מקבלם אלא אם כן הכין עצמו תחלה, ועשה עצמו כלי לקבל הקדשה העליונה.

וביום רביעי אז הכנה לקבל הנפש, ומתנוצצים בו ניצוצי נפש הקדושה, וביום חמישי הכנה לקבל רוח הקדוש, וביום ששי הכנה אל נשמה הקדושה, כי תמיד בהפנס האדם אל הקדושה מעלין בקדש, ונכנס אל קדושה מועטת ואחר כך אל הקדושה רבה ממנו, ואחר כך אל הקדושה יתרה, וכמו בלישת טלית ותפלין, מקדם לובש הטלית, ואחר כך תפלין של יד, ואחר כך של ראש.

וכשיוצא האדם ממנו אז הוא להפוך, תחלה יוצא מקדושה יתרה וכי, כי יציאתו תחלה מפנימי ולחוץ, ועל

הרב יושב מפני שאין דעתו מישבת ללמד אם עומד, מתר לו ללמד בישיבה אף אם התלמידים עומדים. ולפי זה יש לומר, שזהו שהשיב משה ליתרו "פי יבא אלי העם לדרש אלהים", כלומר, מה שאני יושב והם עומדים הוא לטובת העם, שמאחר שהם באים אלי "לדרש אלהים", ובכיוני להודיעם את חקי האלהים ואת תורתיו", לכה אני יושב, כדי שאוכל לעשות כן בלשוב הדעת. (באריכות מכון חכמי ספרד נתיבות)

כי יהיה להם דבר בא אלי (יח טו)

תורת הרא"ם

רבי אלכסנדר סנדר מדגליות זצ"ל

עמידת בעלי הדין מפני כבוד השכינה

וכבר דקדקו בזה המפרשים במלת 'בא' בלשון יחיד, דהיה לו לומר 'ובאו' בלשון רבים דקאי על בעלי דינים.

והנראה על פי מה שאמרו חז"ל על פסוק (בראשית יח א) 'והוא ישב פתח האהל וכו', יושב פתיב, בקש לעמד מפני כבוד השכינה, אמר לו הקב"ה, שב, שאני סימן לבניך שעתידין הן לישוב בדין ואני עומד אצלך, שגאמר (תהילים פב א) 'אלקים נצב בעדת אלי וכו'.

היוצא לנו מדברי חז"ל, שאף שמקראוי לכל אדם לעמד מפני כבוד השכינה, מפל מקום דינים דינים בישיבה, וכוה היה אברהם אבינו סימן לבניו. ואם כן דוקא דינים בישיבה, אבל בעלי דינים בעמידה מפני כבוד השכינה, וכן אמרו חז"ל באמת (שבויעות ב:) דינים בישיבה ובעלי דינים בעמידה.

על פי זה יפה מבאר פרוש הפסוק, ששאלו יתרו מדוע אתה יושב לכרדך וכל העם נצב, ועל זה השיב לתרץ גם שניהם, ואמר כי יהיה להם דבר - בא אלי, כלומר הקב"ה בא אלי בשעה שיש להם דבר משפט, ולכן מרחים הם לעמד מפני כבוד השכינה, אבל אני יושב שפזה היה אברהם אבינו סימן לבניו שיהיו דינים בישיבה דוקא, ואתי שפיר 'בא' בלשון יחיד, דקאי על הקב"ה ולא על בעלי דינים.

חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב או לא. ומסקנת הגמ' להלכה, שאם הרב חולק כבוד לתלמידו, חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב, ואם הרב לא חולק כבוד לתלמידו, לא חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב.

ולפי זה יובן, שאין לשאל רק 'ומשה היכן הלך', שהרי יש מקום לומר שמאחר שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב, לכן הלך משם משה, כדי שיוכלו לחלק כבוד ליתרו, ולכן הצריך רש"י להוסיף ויהלא הוא שיצא לקראתו וגרם לו את כל הפבור, וא"כ מאחר שמשו הרב חולק כבוד לתלמיד יתרו, הרי שמותר לחלק כבוד ליתרו, ואם כן פעת נוכל להקשות 'ומשה היכן הלך'. (באריכות מכון חכמי ספרד נתיבות)

מדוע אתה יושב לכרדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב (יח יד)

וייקץ יעקב

רבי יעקב סאלתיאל ניניו זצ"ל

הטעם שמשו ישב וכל העם עמדו

נראה לבאר את הדין ודברים שביני יתרו למשה, בהקדים את הגמ' במגלה (כא), שאין לרב ללמד את תלמידו בעודו יושב אם הם עומדים, ודרשו כן כמה שאמר ה' למשה 'ואתה פה עמד עמדי' (דברים ה, כח), כבכול לא רצה ה' לישוב, אלא עמד עם משה בשעה שלמדו תורה. אמנם, זהו דוקא בין רב לתלמידו, אבל כשבעלי דין באים לבית הדין לדון, הדינים יושבים ובעלי הדין עומדים. כמבאר בגמ' שבויעות (ב:).

ולפי זה נראה, שפונת יתרו במה שאמר "מדוע אתה יושב לכרדך וכל העם נצב", לעורך את משה מדוע הוא מלמד את העם בישיבה, בשעה שהם נצבים ועומדים, שהרי אין לרב ללמד את תלמידו כשהוא יושב והם עומדים. ולזה השיב לו משה "פי יבא אלי העם לדרש אלהים", ומאחר שהם באים לדרש ולדעת את הדין, כדי שאשפט ביניהם, הרי שדינים כבעלי דין שבאים לבית דין, שהדינים יושבים ובעלי הדין עומדים.

עוד יש לבאר, על פי מה שכתב רבי אברהם די בוטון בספרו 'לחם משנה' (הל' ת"ת פ"ד ה"ב), שלדעת הרמב"ם, אם

בזה מה שאומרים בשמונה עשרה ישמח משה במתנת חלקו, עין שם בסדור.

ואם כן יש לומר דהך חזרה, מה שמחזיר משה לישראל, הוא בשעת קריאת התורה, שקורא ישראל הפרשה של השבוע, וזאת נקרא 'תורת משה', ובזה יכול כל אדם לטעם אורות הנ"ל. (פר' משפטים)

מעשה רוקח

רבי אלעזר רוקח זצ"ל

הכנעת י"א כחות הטמאה על ידי י"א העולים לתורה בשבת

וכבר כתבתי במסכת שקלים, שהמן ועשרה בניו ה'יה מתלבש בהן י"א פתרין תפאין, ובמה מכניעין אותם, על ידי קריאת התורה.

ובזה נפתח לנו שערי אורה להבין שרבנו הקדוש סדר במס' מגלה כל דיני קריאת התורה מכל השנה, וגם קריאת הפטרה. ולכאורה אין לדברים אלו שיכות כלל במסכת זו, ודחק לומר הטעם על פי הגמרא, שאחר נס זה קבלו התורה ברצון כדאיאתא במסכת שבת (פח.).

לכן נראה לעניות דעתי, דרבנו הקדוש בא להורות לנו בינה ודעת במה מכניעין פח של סטרא אחרא, הינו אחד עשר פתרין תפאין אליו בקריאת התורה בצבור, ובדאי בימות החול אין בנו פח להכניע אותם, אף בימי שבתות יש בנו פח להכניע אותם.

לכן תקנו בכל שבת אחד עשר קוראין בתורה לא פחות, דהינו בשחרית קורין שבועה מלבד המפטיר, ואף שבגמרא (מגילה כג.) מבעיא להו אי המפטיר עולה למנין שבועה או לא ולא איפשטא הפעיא, מכל מקום ודאי כונת התנא לקרות השבועה מלבד המפטיר כיון שיכולין להוסיף בשבת, אם כן ממה נפשך יוצאים כשקורין שבועה לבד המפטיר וכמו שכתבו הפוסקים בזה, הרי ח' קוראין בשחרית, ובמנחה שלשה, בזה מכניעין האחד עשר פתרין תפאין.

מנוחה וקדשה

רבי ישראל איסר מפונבז' זצ"ל

הרגשת תוספת קדשה בעת שמיעת קריאת התורה

וקדשת הספר תורה גדול כל כך, שמקריאת השליח צבור

ולנפש, ויכון להעלות ניצוציו הפזורות והננדחות.

וזהו שרמז (משלי ד כב) 'כי חיים הם למוציאיהם' בפה היטב, וגורם לניצוצות. ועוד תקון לעצמו ש'לכל בשרו מרפא', 'בשרו' דיקא, על דרך ובשר קדש יעברו מעליך (ירמיה יא טו), הברית הנקרא בשר, זהו תקון לאות ברית קדש שיעלו ניצוצות הקדשה על ידי שגורם חיות רוח ונשמה, על ידי הוצאתם בפה כתקונן טעמיהם ונקודותיהם ודקדוקיהן כאמור.

דרך ה'

רבי משה חיים לוצאטו זצ"ל

השפעת הארת התורה על ידי קריאתה על הסדר

והנה צריך שתדע, שמן התקונים הגדולים שסדרו הנביאים לישראל, ה'יה ענין הקריאה בתורה, וזה נכלל בשתי בחינות, האחת קריאת ספר התורה על הסדר עד תמו, וחזור חלילה על דרך זה, והשנית קריאת פרשיות מיוחדות בזמנים מיוחדים.

וזה, כי הנה ספר התורה הוא כלל מה שנמסר לנו ממנו ותברך להיותנו הוגים בו, שעל ידי זה תמשך לנו הארתו. והנה לקבל הארה זו בתמידות תקנו שנהיה הוגים בו במקלהותינו בתמידות על הסדר, וזה מלבד ההיגיון הפרטי הראוי לכל אחד ואחד בפרטו.

והנה על ידי הקריאה התמידית הזאת, מתמיד בנו אור הקדשה הזאת. וגם בזמנים המיוחדים כפי ענינם, ראוי שנקרא הפרשיות הנוגעות לענינים ההם, להחזיק הארת הנמים על ידי פח התורה, שהוא הפח היותר חזק שיש לנו. (ח"ד פ"ח סי' ו')

אזור אליהו

רבי אליהו הורשובסקי זצ"ל

החזרת האורות שנשלחו ממשנה בעת עשיית העגל

איתא בשם האר"י ז"ל בשעת עשיית העגל נלקח מן האורות של משה תתקצ"ט אורות, מה שלקח בסניי בדברות הראשונות, ולא נשאר לו רק חלק אחד מאלף אורות, וביום השבת הקב"ה מחזירו לו, ומשה רבנו נהג מדת חסידות בזה שמחזירן לישראל, עין שם שכתב לפרש

כן ביום ראשון אז מסתלקת הנשמה שקבל בשבת, וצריך לעשות פעולות להחזיקה שלא תלך ממנו, וביום שני צריך לעשות פעולות להחזיק הרוח, וביום שלישי צריך לעשות פעולות להחזיק הנפש.

והנה פעולות הנפש לקבלה, הסגלה היא לעשות מצות הבאים על ידי הליכת הרגלים, והרוח על ידי הדבור בדברי תורה דוקא, והנשמה על ידי מחשבות הקדושות. ואם כן הוא הטעם שתקון עזרא לקרות בתורה ב' וזה, ביום ה' להכנס הרוח לקבלו, וביום ב' להחזיקו, שאינו נקנה אלא באמירה ודבור בתורה כאמור, כן הוא בסדור האר"י ז"ל. (סי' ט')

אוצרות הרמח"ל

רבי משה חיים לוצאטו זצ"ל

המתקת מדת הדין בימות החל

וקורין בתורה ביום ב' וביום ה', לפי שבהם שולטים גבורה והוד, וכדי שלא ישלט הדין לבדו אלא במתוק החסד, קורין בתורה, שהיא הבחינה הזאת של שמאל הממתק בימין, שנגמור בה (דברים לג ב) 'מימינו אש דת למו'.

קריאת התורה כמנחה שמירה על הארת השבת בכל העולמות

ובשבת במנחה קורין במנחה, משום יושבי קרנות (כ"ק פב.). והסוד, המלכות נקראת קרן, והקלפות הם יושבי קרנות, שאוחזים באלו הקרנות, שהם המדרגות התחתונות של המלכות. ובשבת יש גלוי בכל העולמות בשעת מנחה, ולהחזיק זה המאור שלא יחנו שום חלק קטן ממנו, החיצונים, ביריית המדרגות, לכך קורין בתורה, שהתורה ממשכת האור לקדשה לבדה. (ליקוטים, ענין קריאת התורה)

דבר בעתו

רבי ש'טון טנדור זצ"ל

תקון פנמי החטאים

זכור יזכר במה פעמים הכעים את בוראו, שכמה ניצוצות קדשה נתפזרו על ידי הרהורים הרעים פנודע, ותקון מגביל לפגם הוא, על ידי שיוריד חיות להנצוצות הקדשה על ידי הטעמים והדקדוקים, שהם בחינת הרוח שלהם והנשמה, ותכונן להעלותם על ידי קריאת הספר תורה. ולכן יאזר כגבר חלציו, לכונן היטב אל הקורא בספר תורה, להוריד הרוח ונשמה להגוף

להשמיע לצבור, נמצא קדשה גדולה בדברי התורה היוצא מפיו, עד שכל השומעה בכונה מרגיש תוספת קדשה בנפשו, אם אין מפסיק מחצת עונותיו.

ואם אין אתה מאמין זיל נסי, מלא פרסך לשבע מלמוד גמרא לדינא, עד שתרגיש קדשה בנפשך מלמודך, ואז בשמך קריאת התורה מהשליח צבור, תרגיש מכל דבור ודבור תוספת קדשה, כמו האוכל או שותה דבר קיוהא שמכל לגימה טועם טעם תדש. (שער התורה ח"ב סי' ב)

יפה ללב

רבי רחמים נסים יצחק פאלאגי זצ"ל על ידי שמיעת קריאת התורה התפלה נענית

כתב מו"ה יעני העדה (ח"ב טו) בשם כתיבת יד, 'כי דבר ה' בנה' (במדבר טו לא) מי שאינו קורא בתורה בשבת וב' וה', אותיות 'בנה', ע"כ. [וכו']. וזה שאמר הכתוב (תהלים קב יח) 'פנה אל תפלת הערער ולא בנה את תפלתם', שם רמז כי מי שקורא בתורה בשבת וב' וה', אותיות 'בנה' כאמור, אז לא בנה את תפלתם, כי אין תפלתו תועבה במדבר. (אורח סי' קלה)

ארץ צבי

רבי אריה צבי פרומר זצ"ל
יום מצות למוד תורה שבכתב מתוך ספר תורה

ראוי לכוון בשעת קריאת התורה לקיים מצות עשה של תלמוד תורה, דבתורה שומע כעונה, כמו שכתבו תוספות

בברכות (כ: ד"ה כדאשכחן), עין שם. **ולעניות דעתי**, עקר מצות תלמוד תורה בתורה שבכתב, כמו שכתב רש"י (קידושין ל.) דעקר מצות 'ושננתם' בתורה שבכתב, ובתורה שבכתב עקר מצותה ללמד מתוך ספר תורה, דאם לא כן חשיב על פה, כמו שכתב הרב פורת בתוספות שבת קט"ו ע"א (ד"ה לא ניתנו), רק שהתור משום עת לעשות, וסוף סוף אינה מתקיימת בתקונה, אך בשומע קריאת התורה מתוך ספר תורה כשר, אז שומע כעונה, וחשיב מקיים עקר תלמוד תורה בתקונה.

וזה נראה לעניות דעתי הטעם דצריך ברכה על קריאת התורה, אף שכתב ברוך ברכת התורה בברך, משום דעתה יש יותר מצוה במה שקורא מתוך ספר תורה כשר. (שו"ת, ח"ב אורח סי' ט)

מעשי צדיקים

כי יהיה להם דבר בא אלי ונפסתי בין איש ובין עמו והודעתי את חסי האלקים ואת תורתיו (יח טו)

בעת שכהן רבי אברהם אביש פילד זצ"ל כרב בפרנקפורט שעל נהר מיין, פרץ בעיר סוחר עברין את חומת השבת, והיה פותח חנותו בשבת, בקש הרב להפגש עם הסוחר העברין כדי לשדלו בדברים ולהשפיע עליו שיחזור למוטב, ולא עלה בידו.

מבית הכנסת מנע הסוחר רגלו, ולהזמינו לביתו לא יכל שכן גבר אלם הוא, וחזקה עליו שיסרב לבוא בידעו במה המדבר, הרב לא יכל ללכת אליו כי יש בזה משום השפלת כבוד התורה, וממילא תפגם השפעת הפגישה.

נטל הרב עצה בנפשו, שלח וקרא לאחד מנכבדי הקהלה שהיה מהלקוחות הטובים של אותו סוחר, וצוה עליו לרכש כמות גדולה של סחורה אצל סוחר זה בהקפה, וכשיגיע זמן הפרעון, יסרב לשלם אלא ידרש את התובע שיעמידו לדין תורה לפני הרב, כשיגיע הלה לביתו, יוכל לקחת עמו דברים על חלול השבת.

הסוחר עשה כמצות הרב, כשהופיעו הצדדים לפני רבי אברהם אביש לדין, עוד טרם הציעו את הטענות ומענות, הושיט הנתבע לתובע את מלוא סכום התביעה במזמנים טבין ותקילין.

אותה שעה גלה הרב לסוחר שכל זאת לא היה אלא כדי להפגש עמו בענין בית מסחרו הפתוח בשבת, והוסיף בדברים היוצאים מן הלב בגדל קדשת השבת. שמע הסוחר וקבל על עצמו שמירת שבת, אך לא התאפק והקשה, "מהיכן לקח הרב החר להשתמש בהמצאת מרמה ודין תורה בדין, למען שמירת השבת".

"דבר זה למדתי מפסוק מפרש", ענה הרב, "בפרשת יתרו כתוב, 'כי יהיה להם דבר בא אלי', אם יש לרב דבר שאודותיו הוא צריך להפגש עם מישהו ואינו מוצא הזדמנות לכך, מה יעשה, אומרת התורה, 'ושפסתי בין איש ובין רעהו', תגרם שיבא אליך למשפט, ודרך אגב תהיה לך ההזדמנות לקיים, 'והודעתי את חסי האלקים ואת תורתיו'". (אמרי חן)

היה אתה לעם מול האלקים והבאת אתה את הדברים אל האלקים (יח יט)

ספרו לפני הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א עובדא מסנוגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, שפעם הלך ברחוב וחפש אחר דבר טוב, שבאמצעותו יוכל להמליץ טוב על כלל ישראל כדרכו בקדש.

היה זה באמצע תקופת החורף, והנה איש המזני ופשוט עני ואביון לבוש

בבגדים קרועים, גם בנעלים שעל רגליו מרבה הפרוץ על העומד, טלית ותפלין בידו, והוא רץ לבית המדרש לתפלת שחרית, הקר היה נורא, ונכר היה על העני כי הוא רועד מקור.

עצרו רבי לוי יצחק ממרוצתו ושאל, "להיכן אתה רץ בקור שפזה והנך רועד מקור, הלא מוטב שתשב בביתך ולא תתקור ותחלה חלילה", ענה לו העני שהוא רץ להתפלל, והרבי פנה אליו בשאלה, "הכי אינך יכול להתפלל בביתך".

השיב העני שבבית המדרש הוא יכול לשמע קדשה וברכו ולענות אמן יהא שמה רבא ובבית יהיה מנוע מכל זה, משנסה רבי לוי יצחק בכל זאת לשדלו בכמה מיני טענות שיחזור לביתו, הוריד העני מנעלו כדי להכותו, והרים קולו וצעק, "תראו איזה רב יש לנו, הוא רוצה למנע בעדי מללכת אל בית המדרש.

התחיל רבי לוי יצחק לצעק, "רבוננו של עולם, ראה עד כמה בניך חזקים בעבודתך, נסיתי כמה פעמים לפתותו שישב בבית, והוא באחת ואינו שומע לי, ועוד מוכן להכותי על כך".

כשספרו זאת ענה הרבי מרוז'ין, "הלא מקרא מפרש הוא, 'היה אתה לעם מול האלקים', אתה תנסה אותם שיהיו ממנגד אלקים, והם לא ירצו

אבל, הדין צריך להיות 'שנאי בצע', אפלו בצע של מדרגות, מבלי לדבר ככר על משכנת או כסף, שנאי בצע, הינו שונאים כל דבר העתיד לעזר להם אם זה בא תמורת ההוראה, רק אלה שאינם חושבים בכלל על עצמם, יכולים להיות שופטים, הכי חשוב הנה כי ככר הגעת למדרגה זו". (בית קוצק)

יצחק אלקים ויקלת עמד (יה כג)

שמעתי מרבי שלום ברדנר זצ"ל. אחר שנפל הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זיע"א למשכב וסבל משתוק ל"ע, שלח אל הרה"ק רבי שלום מבנעלזא זיע"א שהוא רוצה לבא ולהזכיר עצמו לפניו, אך רבי שלום השיב, "אין לי רפואה בשבילך, כשתהיה לי רפואה בשבילך, אשלח אחריך".

אחר זמן שלח רבי שלום לקרא לרבי מקאמינקא שביא עכשו, אך עד שהספיק לבא, הגיע אל הרבי מבנעלזא חולה מלעמברג ששכב משתק בכל גופו כבול עץ, אחר שהורידוהו ממטתו, צנה הרבי מבנעלזא שיושיבו אותו על כסאו עד כמה שיכולים, וצנה שכלם יצאו מהחדר.

במקום נכח חסיד, זקנו של רבי געציל שיף, שהסתתר בחדר וראה את רבי שלום הולך אנה ואנה שרועפים, נגש אל החולה ומשמש אבר אחד, אחר הלך עוד אנה ואנה בשרעפיו ומשמש אבר אחר, עד שהחולה הבריא בכל הגוף, החולה כה פחד מהרבי, עד שברגע שהיה בכחותיו לעמד על רגליו ברח מהחדר, עלה על מרכבתו, ונמלט מהמקום.

כשהגיע רבי שלום מקאמינקא לבנעלזא, התנצל הרבי מבנעלזא שכבר היה פה חולה אחר והוא השתמש עבורו ברפואה, כעת אין לו רפואה נוספת, אך הוא צנה עליו שימתין. אחר זמן כשהגיעה שבת פרשת יתרו, צנה הרבי מבנעלזא לקרא לרבי מקאמינקא ללוי, אז קרא לו הרבי מבנעלזא בנגון את הפסוק ויצחק אלקים ויקלת עמד, והוא הבריא.

מעבר שנים, כשספרו את המעשה לפני הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זיע"א, עמד במקום יהודי ואמר בהתרגשות, "אני הייתי החולה שהבריא". (שיח זקנים ח"א)

כאשר נטל ידיו ובקש שיושיטו לו את המטפחת לנגב ידיו, השליך את המטפחת ואמר כי נודף ממנה ריח רע של כסף, ולא נגב בה ידיו, כי באמת היו צרורים בה מעות.

בשעת הסעודה עלתה מחשבה זרה במחו של אחד מהשליחים והיה מתמרמר במחשבתו, היתכן שעל שלחנו של הרבי יהיה בדברים כאלה, תוף כדי מחשבה זו עלתה לפניו מחשבה של התנצלות, הלא גם בשעת תפלת שמונה עשרה תעבר לפעמים איזו מחשבה זרה.

בחשובו התנצלות זו פתח רבי ברוך ואמר, "לא כן הוא הדבר, לפני ה' יתברך אם תעבר מחשבה זרה, הלא הקב"ה אין לו מרה ולכן הוא מוחל וסולח מיד, אבל ברוך יש לו מרה, ולא יסלח על קלות ראש כל דהו".

השתוממו האנשים למראה עיניהם, איך שמצאו בו את שלשת הדברים עליהם התענוג רבי לוי יצחק, נגשו לקבל ממנו ברכת פרדה, ושבו לברדיטשוב עם תשובה מלאה. (מסרתיו אט לזוט)

אמר רבי פיבל מגריצה זצ"ל, "מששמעתי פעם את רבי הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א אומר "כסף פוי", נמאס עלי הממון עד כדי שגם אחר שעברו מספר שבועות, עדן הקאתי למשמע המלה כסף". (שם משמואל)

ושפטו את העם בכל עת (יה כג)

החסיד המפלא הרה"ק רבי מתתיהו מקוסובה זצ"ל, מתלמידי הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א ורבה של קוסובה וקוצק, ראה את תפקידו כרב ביישראל שופט ודן, תפקיד רם ונשא שאסור לאדם פשוט להתלבש באיבטלא זו.

בשאמר אחד מילדיו לקבל משרה של רב, פנה אליו אותו קדוש ואמר, "יש לו לאדם עליות וירידות, כשהוא בדרגה עליונה, נניח שמתר לו אז לדון ולהורות, אבל כשהוא נופל מדרגותיו, מהיכן לו כי ההלכה מדברת מתוך גרונו. אלא, כתוב בתורה 'ושפטו את העם בכל עת', ואמרו חז"ל, מכאן שגומרין דין אפלו בליה, בליה פרושו בעת ירידה, כשהכל חשוף.

לשמע, ואחר כך, 'והבאת אתה את הדברים אל האלקים', להמליץ טוב בעדם ולהזכיר זכותם לפני ה'. (נר ישראל)

אתה תחזה מפל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שנאי בצע ושמתי עליהם (יה כא)

כשפרצה בלובליו מחלקת בדבר מנוי דין, באו אנשים שעמלו למען אחד הצדדים ובקשו מהחסיד הנודע רבי בנימין מלובלין זצ"ל, שזכה להסתופף בצל הרה"ק החוזה מלובלין היהודי הקדוש ורבי שמחה בונם מפרטיסקא, ואחרי כן עוד נסע לאדמור"י ווארקא זיע"א, כי יתערב בדבר יוספים לשמש כבורר יחיד.

משהסבירו לו כי מקבל הוא על החסידים בעיר וגם המתנגדים מתחשבים בו, הקשה, "מדוע דוקא אני, אינני רב, אינני למדן, ואינני עשיר", "מפני שיודעים שאיש אמת הוא", השיב אחד המשתדלים.

הרהר רבי בנימין קמעה ואמר, "במדבר כתוב שנבחרו כשופטים אנשי אמת שונאי בצע, היש לך איש אמת שאינו שונא בצע אלא אוהב בצע, אמר אפוא, אנשי אמת השונאים את הבצע, של שמיעת דברי שבח כי אנשי אמת הם". (חסידים מספרים)

ספר לי רבי אברהם יעקב יוסף ז"ל בן הרב הצדיק בעל רביד הזקב ז"ל אב"ד יאשינצא ומנוחתו כבוד בארץ הקדש, כי בעת שהתפרסם שמו של הרה"ק רבי ברוך ממעזיבזו זיע"א בעולם, שלח הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א בעל קדשת לוי שני אנשים בעלי צורה לנסותו בשלשה דברים, א' אם לומד גמרא ותוספות, ב' אם שונא בצע הוא, ג' אם הוא יודע מחשבות.

האנשים שבתו אצלו בשבת קדש והתבוננו על כל דרכיו ומעשיו, אך לא ראו מאומה משלשלת הדברים, ביום ראשון בבקר בעת שבאו לקבל ממנו ברכת פרדה, אמר להם רבי ברוך שימתינו עד אחר התפלה ויסעודו עמו, לפני שיצאו לדרכם.

אחר התפלה כשונכנסו אליו, אמר שיכפו עוד מעט כי מנהגו ללמד דף גמרא עם תוספות טרם ילך לסעד, לאחר שלמד שעורו אמר להם שעתה הולך הוא לטל דיו לסעודה, וגם הם יטלו ידיהם.

פרשת יתרו

ויצילני מחרב פרעה

המפוארת. דגים גדולים הובאו משוק הדייגים, קדירות בשר מיני מאפים ודברי מתיקה, הכל הוכנו על הצד הטוב ביותר כדי השם הטובה עליו.

גולת הכותרת של הסעודה הייתה המנה המרכזית: עופות עשויים על האש, כשהעופות מוגשים בשלמותם. כל עוף ועוף היה מונח על קערה גדולה, על ראשו על קרבו ועל כרעיו, וכל ארבעה סועדים היו מקבלים ואוכלים עוף שלם. היה זה מראה מלבב ויוצא דופן, כיון שהעופות השלמים הוגשו בצורה משובבת לב, כאילו הם נצבים על עמדם. כך שמלבד טעמם הטוב והמשובח היה מראם ייחודי ביותר.

זמן מה לפני השעה שנועדה להתחלת הסעודה כבר הגיעו עשרות המוזמנים לטרקלינו המרווח של רבי יעקב בן קיבה. הם נטלו את ידיהם לסעודת המצוה, ותפסו את מקומותיהם סביב לשולחן הערוך, עליו דלקו נרות ארוכים, כשהם מצפים בהתרגשות רבה לבואו של האורח הנעלה שעתידי לפאר את המעמד.

לאחר זמן קצר הגיע רבינו האביר יעקב בהדרת גאווה והסעודה החלה בשמחה גדולה ובהתרוממות הרוח. מנות האוכל הראשונות הוגשו למסובים ובקבוקי 'מאחיה' לרוב נמזגו אל הכוסות, הקהל שר פיוטי קודש רבים והאביר יעקב נשא מדברותיו במילין יקירין לפני הנאספים ששתו בצמא דברי אלוקים חיים.

לאחר שעה ארוכה של שמחה וצהלה, סימן בעל הבית, רבי יעקב בן קיבה, לצוות המלצרים כי יכניסו את המנה המרכזית: העופות הצלויים והמיוחדים. קריאות השתוממות נשמעו מפי הנוכחים כאשר עשרת המלצרים נכנסו באחת, כל אחד מהם מחזיק קערה גדולה שעליה ניצב עוף שלם. המלצרים התהלכו באלגנטיות מרובה והניחו קערה אחת לפני כל ארבעה סועדים.

לכבודו של האביר יעקב וכמידת נימוס ודרך ארץ, איש לא ההין להתחיל לאכול מהעופות לפני שהאורח החשוב פותח ואוכל תחילה ובכך נותן אך האות לאורחים כולם להתחיל לאכול. הריח הטוב שעלה מעשרת העופות השחומים והלוהטים, פתח את התיאבון לנוכחים, אולם משתוממים היו לראות שהאביר יעקב משתהה רבות לפני שהוא מתחיל באכילה.

הנוכחים הבחינו כי רבינו מתבונן במבט

יעקב בישיבה של מעלה וכל בית ישראל בכו את השריפה אשר שרף ה'.

במשך שנתיים ימים שארך המסע ביקר האביר יעקב בקהילות רבות בארצות מרוקו אלג'יר ומצרים והפיץ את אור תורתו וקדושתו. לא הייתה קהילה אחת שבה עבר ובני המקום לא עיכבו אותו מתוך רצונם ללמוד ממנו תורה ומוסר. אלפי יהודים קבלו את פניו באהבה גדולה ובהתרגשות רבה, והרבה מעשים מופלאים נודעו על ניסים ונפלאות שרבינו חולל באותם מקומות, חולים רבים התרפאו, עקרות רבות נפקדו, רוח הקודש נראתה במוחש, והרבה ברכה באה לעולם.

וכך סיפר נכדו הגדול הרה"ק אדמו"ר הבבא סאלי זיע"א את אשר שמע בעצמו מפי עד ראיה ושמיעה, מר יעקב אליזרע, ששמע זאת מאביו שהיה בעצמו נוכח באירוע זה ותיאר את ההתרחשות לפרטי פרטים.

כשהשמועה הגיעה לאחת הערים שהייתה על אם דרכו של האביר יעקב כי רבינו עתיד לעבור בעירם בדרך מסעו לארץ ישראל, החלו אנשי העיר הנרגשים לעשות ככל שביכולתם כדי לחלוק את כבוד התורה לאיש האלוקים, רבן של כל בני הגולה. הוכנה אכסניה מרווחת ומתאימה, כל הרחובות מסביב מורקו ונוקו, והעיר כולה לבשה חג ברוב פאר והדר.

אחד המיוחד מנכבדי העיר היה הפרנס רבי יעקב בן קיבה והוא כבר ידע היטב את אשר לפניו: הוא יארח את הצדיק בביתו לסעודת מצוה מפוארת שיערוך. לסעודה זו, תכנן רבי יעקב בן קיבה, להזמין את סלתה ושמנה של חשובי העיר שיזכו להתענג על ה' ולאכול בסעודה גדולה שתלמיד חכם מסב בה.

לשמחתו הרבה של רבי יעקב בן קיבה נענה רבינו ונעתר לבקשתו לבוא לסעודת מצוה בביתו. נקבע זמן והאביר יעקב הודיע כי בשעה זו יתייצב בביתו של המארח. כשהייתה בידו הסכמת רבינו להשתתף בסעודה נעשו רגליו של רבי יעקב בן קיבה קלות ללכת ומיהר תיכף אל בתיהם של כארבעים אנשים מידידיו ואנשי שלומו, תלמידי חכמים ואנשי מעשה, והזמין אותם לפאר את הסעודה שתערך בראשות רבם של ישראל שהגיע לעיר.

הסעודה נקבעה לשעת ערב של יום המחרת, ובניתיים החלו הטבחים בביתו של רבי יעקב בן קיבה לשקוד על הכנת הסעודה

לא פחות משלש פעמים ביקש רבינו הרה"ק האביר יעקב זיע"א לצאת מביתו שבמחוז תאפילאלת שבמזרח ארץ מרוקו לעלות לארץ ישראל, אלא שלמרות רצונו וחפצו העז לעלות ארצה, כל פעם באו בני קהילתו ומנעו אותו מכך. לא לאכול מפריה של ארץ ישראל או לשבוע מטובה היה צריך, אלא שהיה אומר כי הרבה מצוות יש והם תלויים בארץ ישראל, ומתוך שאין הם מתקיימים אלא בה, היה ברצונו לקיים מהאבה ומרצון. ועוד הרבה דברים נשגבים היה מרן האביר יעקב מביע מרגשי לבבו מתוך השתוקקותו הרבה לבוא אל ארץ חמדה וטובה, והיה רגיל על לשונו שרק אדם הדר בארץ ישראל יכול לעשות תיקונים מיוחדים בעולמות העליונים.

את מחשבתו זו ביקש האביר יעקב להביא לידי מעשה ולעלות לארץ ישראל, אלא שבני המחוז תאפילאלת שהיו דבקים בו עד לאחת, סירבו שרבים הגדול יעזבו אותם וישאירם לבד כצאן אשר אין לו רועה. בכל פעם שנודע להם כי רבינו יצא לדרכו או מבקש לצאת, היו עושים ככל יכולתם כדי לסכל את התוכנית.

באחת הפעמים שיצא האביר יעקב מתאפילאלת כבר הספיק להרחיק לכת כמהלך של כעשרים פרסאות, אולם הדבר נודע לבני הקהילה והם מיהרו לרוץ אחריו במהירות ובזריזות והצליחו להחזירו לתאפילאלת. בפעם אחרת התחכמו בני הקהילה ושחו לשר המחוז הערבי כי מגורי החכם היהודי הקדוש במחוז מביא שפע של ברכה וטובה על כל בני המחוז, ובשל כך ראוי איפוא לשר לגזור אומר על האביר יעקב שלא יהין לעזוב את המחוז. שר המחוז עשה כך, ושוב במשך זמן רב לא היה באפשרותו של האביר יעקב לנסוע לארץ ישראל כרצונו.

כאשר הגיע האביר יעקב לגיל שבעים שנה גמלה בליבו החלטה סופית ואיתנה: אם לא עכשיו אימת! עתה הוא הזמן לעלות לארץ ישראל! דבר לא ימנע מעמו לצאת ממרוקו לעלות לארץ ישראל. וכך אכן עשה. בשנת תרל"ח החל במסעו הגדול, שאמנם בסופו של דבר לא הגיע ליעדו: האביר יעקב לא הגיע לארץ ישראל. בעיצומה של הדרך, בהיותו בעיר דמנהור שבמצרים, בחודש טבת של שנת תר"מ, נתבקש האביר

מיד ציווה רבי יעקב בן קיבה לצוות המלצרים לרדת אל מרתף המשקאות שהיה מתחת לביתו ולהעלות משם חבית גדולה של 'מאחיה' ולחלק לכל המשתתפים ביד רחבה. באמת אמרו: באותו הלילה התבשמו הנוכחים ממשקאות חריפים שנמזגו כיד המלך, וכל אחד ממשתתפי הסעודה שתה שלש עשרה כוסות שלמים של משקה 'עראק' לרוב שמחה וששון.

באותו לילה שמר יעקב אליזרע סיפר את הסיפור, שכאמור מורשה הייתה בידו מאת אביו שהיה עד נוכח בהתרחשות, לרבינו הבבא סאלי, בשנת הלילה נגלה אליו אביו בחלום ולצידו איש זקן והדור פנים. מר יעקב אליזרע נישק את ידי אביו ושאל אותו: אבי מורי, מי הוא זה החכם שבא איתך? נענה האב ואמר בדחילו ורחימו: הלוא זה רבינו הגדול האביר יעקב זיע"א; לך אליו, נשק את ידו וקבל את ברכתו הטהורה.

עשה כך מר יעקב אליזרע ולהפתעתו נענה האביר יעקב ואמר לו: הלוא אתה סיפרת היום את סיפור המופת לנכדי רבי ישראל אביחצירא, הבבא סאלי, ואמרת לו שבאותה סעודה שתינו שלש עשרה כוסות גדולות של 'עראק'. **מצווה אני אותך ללכת ולומר לו שלא על חינום שתינו כמניין הזה בדווקא, אלא לפי ש'אהבה' עולה בגימטריא שלש עשרה, ופעמיים 'אהבה' בגימטריא שם הוי"ה, ובזה היינו מייחדים שמא דקודשא בריך הוא על שרגלי חסידיו ישמור והציל אותנו מן החטא שלא להכשל חלילה באכילת מאכלות אסורות.**

בבוקר השכם פנה מר יעקב אליזרע אל הבבא סאלי וסיפר לו את חלומה המופלא. שמח הבבא סאלי מאוד והיה מספר את סיפור המופת שהתרחש עם זקנו עם תוספת החלום בו נגלה זקנו למר יעקב אליזרע, והמליץ על כך במתק לשונו את לשון הפסוק בפרשת השבוע (שמות יח ד): **'כִּי אֱלֹהֵי אֲבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִי מִחֶרֶב פְּרַעָה'** - 'אלהי אבי' - היינו ייחוד שם ה' שנעשה על ידי אבינו הגדול מור זקננו האביר יעקב זיע"א (והוא קרוי אבי, לפי שבני בניו הרי הם כבנים) נודע לי על ידי 'בעזרי' - היינו סיפורו של מר אליזרע (שהוא כמליצת לשון נופל על לשון), שהוא זה אשר ראה את בעל המעשה בחלום והוא שהגיד לו פשר דבר ייחוד שמו הגדול שנעשה שם באותו הלילה, וכל המעשה התרחש לאחר שנתקיים בו 'יצילני מחרב פרעה' - הלוא זה הסכין של המשרת, שהוא כחרב ולא יותר, והוא דומה ל'פרעה' שבמעשיו אלה ביקש להכשילם במאכלות אסורים, והקב"ה הצילו מידו.

ישחט אותם. ידע רבינו כי עשרה שוחטים יש לנו בעיר ובבתיהם של כל העשרה הייתי, אולם איש מהם לא היה בביתו. ביררתי היכן נעלמו השוחטים כולם גם יחד ונודע לי שהם כולם יצאו לתפילה ארוכה בבית הקברות, לשפוך שיח ולקרוע רחמי שמים בקברי הצדיקים והקדושים על עצירת הגשמים והבצורת הקשה שיש בעירנו.

כיון שהבנתי, המשיך המשרת ואמר, שהשוחטים עתידים להתעכב עוד זמן רב בבית הקברות, וכי זמני קצר ומלאכתי מרובה, החלטתי שבעניין זה של השחיטה אין כוחי נופל מכוחם של שאר השוחטים. אמנם משרת הנני בביתו של המארח כאן, אולם את הידע הזה להעביר את הסכין על צווארם של התרנגולים יודע גם אנכי, לא פחות טוב ממה שיודעים זאת השוחטים. במקום שאין אנשים, אמרתי לעצמי, אהיה איש, ותיכף עשיתי כמעשה השוחטים: הוצאתי סכין ארוכה וחתכתי את ראשם באחת, והנה נמצאו העופות שחוטים לתפארת.

עם סיום דבריו הנואלים של המשרת שכלל לא היה מודע לכך שישנם הלכות שחיטה וכי התרנגולות שנערפו תחת ידו הם נבילות אסורות לאכילה, פנה האביר יעקב לרבי יעקב בן קיבה ושאלו: האם צדקתי בכך ששאלתי אותך מי היה השוחט של העופות? האם נכון הוא הדבר בכך ששיניתי ממנהגי ולמרות שאין דרכי להתעניין על כגון דא, אמרתי בזה הפעם שעלי לחקור ולדרוש על כשרות העופות?

רבי יעקב בן קיבה שהיה המום לנוכח מכשלה זו שתחת ידו, קם ממקומו וניגש בהכנעה אל רבינו לבקש סליחתו: ימחל לי רבינו על כל מה שאירע בביתי, ובקשתי שטוחה בפני רום מעלת כבוד תורתו שיואל לכבדני ולבוא מחר לסעודה אחרת אשר אעשה כאן בביתי ביתרון ההידור ובתכלית הכשרות.

נענה האביר יעקב ואמר לרבי יעקב בן קיבה בלבביות רבה, כמי שמבקש לפייס את דעתו ולרומם את רוחו מול הביזיון הגדול: עתה נמשיך את הסעודה רק בשתיית 'מאחיה', כשנודה ונהלל לקב"ה על שהציל אותנו מאכילת מאכלות אסורות המטמטמות את הלב והנפש, ובפרט איסור נבילה שהוא איסור חמור מאוד. מלבד זאת, מחר בעז"ה תקנה מערכת כלים חדשה וכשרה ותכין לנו סעודה נכבדה, כאשר אתה עצמך תקפיד על כשרות המאכלים שיהיו על הצד היותר טוב וכחזקת החברים שאינם מוציאים מתחת ידם דבר שאינו מתוקן.

חד ונוקב בכל אחד מעשרת העופות שהוגשו אל השולחן, הוא מעביר מבטו מעוף אחד למשנהו, כשפניו אומרות רצינות רבה. לפתע ננער האביר יעקב ממחשבותיו ופנה אל המארח רבי יעקב בן קיבה בשאלה נוקבת: אמור נא לי, היכן נשחטו עשרה עופות אלו? מי היה השוחט שלהם?

נבהל רבי יעקב בן קיבה מהשאלה הלא צפויה וענה שלא ממין השאלה: הלא רבינו משתתף בסעודות מצוה רבות, ומעולם לא שמענו את רבינו מתעניין ושואל על זהותו של השוחט של הבשר המוגש לפניו בסעודה, מדוע דווקא בסעודה אצלנו דורש רבינו לדעת מי הוא השוחט של העופות?

רבינו כאילו לא שמע את פליאתו של רבי יעקב בן קיבה, ואמר לו: דורש אני ממך לענות לי על שאלתי ולהודיעני מי השוחט של העופות האלו?

פתח המארח רבי יעקב בן קיבה והצביע על בניו שעמדו סמוך אליו והשקיפו על פני הקודש: אתמול הבאתי מלול התרנגולות לביתי עשרה עופות כדי שהם יקחו אותם אל שוחטי העיר ויכינו אותם לסעודה. כיון ששמע האביר יעקב את תשובתו של המארח הוא היישיר מבטו אל הבנים ושאל אותם: מי שחט את העופות? מי לקח את העופות אל בית השחיטה?

הבנים ההמומים משאלותיו הנוקבות של האביר יעקב, נענו בזה אחר זה ואמרו כי אין להם שמץ של מושג מי הוא השוחט. הם לא טפלו בתרנגולות והם לא לקחו אותם אל בית השחיטה. רק אחד הבנים ענה במבוכה: אני הוא זה שנתתי את התרנגולות למשרת של הבית והוריתי לו לקחת את התרנגולות לשחיטה, והמשרת הוא זה שחזר כשהעופות בידו שחוטים ומרוטי נוצות.

תבע האביר יעקב שימהרו לקרוא למשרת. הרצים יצאו דחופים, ועד מהרה, התייצב אותו משרת, שהיה יהודי בור ועם הארץ, לפני האביר יעקב. כעת הרים האביר יעקב את קולו ואמר למשרת בנחרצות רבה: אמור לנו את כל האמת על שחיטת עופות אלו שהוגשו לסעודה, וראה הוזהרת לספר לי את האמת לאמיתה, מבלי להעלים כלום, כי אם תשקר לנו - דמן בראשך!

המשרת, מבוהל כולו, פתח את פיו והחל מספר, כשכל הנאספים מקשיבים לו בקשב רב: אתמול שלחו אותי בני הבית שאקח את התרנגולות לשחיטה. הניחו לי עשרה עופות על עגלה וביקשו ממני ללכת אל אחד השוחטים שיש בעיר כדי שהוא

מלון ירוזן וזוזשם נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהצרא של"ט"א

מִי־הָרְאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

המצוות מורות לאדם דרך הישר

איבר היה מלמד את אברהם אבינו את המצוה המיוחדת לו, וזהו גם הרמז 'אשרי איש שישמע למצוותיך', שיזכה לשמוע מצוות ה' באמצעות איברי גופו הטהורים והמוזככים.

כוחו של אברהם נמשך בזרעו

ועל אברהם אבינו נאמר (שם יח יט) 'כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט', שהואיל וקיים את כלל המצוות הכין לבב זרעו אחרי שנוכל אף אנו לקיים את כל התורה. כי על שם כן נקראו בתואר אבות כי הורישו כחם לזרעם אחריהם, וזהו שחייב אדם לומר 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב' (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה).

במעמד הר סיני זכו שאברהם יורו להם רצון ה'

כן נמשך הדבר אצל אבותינו יוצאי מצרים וזה אשר יסד בעל ההגדה של פסח 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו וכתב הקדושת לוי ז"ע (קדושות לפורים קדושה ראשונה) לפרש הדברים מדוע דיינו בהתקרבות להר סיני, הרי אם לא יקבלו את התורה מהיכן ידעו לקיימה. אלא כי נודע הוא (שבת קמו). שבמעמד הר סיני פסקה זוהמתן, כלומר בהכנות למתן תורה, בהגבלות העם סביב, ובפרישתן שלשה ימים מנשותיהן אשר היו דומין למלאכים, ובקרבנות של נערי בני ישראל, נזדכך החומר שלהם והשיגו התורה עד שלא ניתנה.

ולכן אמרו 'במעמד הר סיני פסקו זוהמתן, ולא אמרו 'במתן תורה' פסקו זוהמתן, שבמעמד הר סיני בעצמו והכנתן למתן תורה נפסקה זוהמתן. וכיון שפסקה זוהמתן השיגו התורה, שהתורה היא הרמ"ח איברים הרוחניים ושס"ה גידים הרוחניים, ונדבק אור השכל באור המצוות כי הכל אחד.

וזה 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו', כלומר כיון שקרבנו להר סיני אז פסקה זוהמתן והשיגו את התורה עד שלא ניתנה כמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה, ולכן אפילו לא נתן לנו את התורה דינו.

חדשה בכל עת, ובכח זה הוציאו החכמים מכח אל הפועל התורה שבעל פה, ואחריהם בכל דור ודור חכמי הדורות שהרחיבו הארת התורה בכל עת. ועל כך אנו משבחים ואומרים 'אשרי איש שישמע למצוותיך', אשרינו שזכינו לכך לשמוע למצוותיך, ובכל מצוה ומצוה זוכים אנו להשיג מהו רצון ה' הגנוז בתוכה.

איבריו של אברהם הראו לו מהו רצון ה'
יסוד ענין זה ותחילתו אצל אברהם אבינו ע"ה אבי האומה היהודית, שזכה לקיים את כל המצוות עוד קודם שניתנה התורה, כמו שאמרו (יומא כח): קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית כו ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'. וכיצד ידע מה הם המצוות עד שלא ניתנו, אלא הסבירו צדיקים כי רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח איברי האדם, וכל

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (יט א). מצוות ה' בכוחם לסייע ולהורות לאדם כיצד יעשה הישר בעיני ה', כאשר דרש המגיד מקוונ'ניץ ע"ה על שאומרים בתפילה (ברכת אמת ויציב) 'אשרי איש שישמע למצוותיך', שצריך להקשיב ולשמוע למה שהמצווה עצמה אומרת לו לאדם, שבשעה שמקיימים מצוה בכוונה טהורה לשם שמים, המצוה בעצמה מלמדת דעת ודרך תבונות תודיענו.

בכח העשייה זוכים לשמיעה מחודשת
ועל פי זה יש לפרש 'נעשה ונשמע' שהקדימו ישראל נעשה קודם לנשמע, ובוודאי אי אפשר לקיים מצוות קודם שישמעו במה יצטוו ומה נדרש מהם, אלא הכוונה היא שעל ידי עשיית המצוות בפועל זוכים להוסיף ולשמוע הארה

מילתא דפליאה

קריאת הפרשה שמעוררת את הזמן גדולה מהזמן עצמו

חשיבותה של קריאת הפרשה שמעוררת את הזמן של יציאת מצרים נשנתה הרבה בספרי הצדיקים, והגדיל האמרי יוסף מספינקא ע"ה ואמר בשם רבו הרה"ק מזידיטשוב ע"ה (יתרו ד"ה והר סיני) כי הקריאה בפרשה גדולה בחשיבותה ועולה בהשפעתה על פני הזמן עצמו.

מביא הרה"ק מספינקא ראייה לדברי רבו, דהנה, פעמיים בשנה קוראים בהפטרה במעשה מרכבה, פעם אחת בפרשת יתרו במעשה מרכבה המובא בספר ישעיה, ופעם אחת בשבועות במעשה מרכבה שביחזקאל. והלא אמרו חז"ל (חגיגה ג): שישעיה הנביא הוא הגדול יותר מכל הנביאים שאחרי משה רבינו, ודימו חכמים את ההבדל בין מעשה מרכבה של יחזקאל למעשה מרכבה של ישעיה, כדמיון בן כפר וכן כרך. אם כן מן הראוי שאת ההפטרה החשובה ביותר שהיא מעשה מרכבה שבנבואת ישעיה, יאמרו במתן תורה, ואת ההפטרה של יחזקאל יקראו בפרשת יתרו.

בפועל רואים להיפך, שאת הנבואה החשובה אומרים דווקא בפרשת יתרו. מוכח אפוא, כי חשיבות הקריאה המעוררת את הזמן - בזמן שקוראים את הפרשה בתורה, גדולה יותר מהיום שבו קיבלנו את התורה, עד כדי כך שבעת קריאת פרשת מתן תורה אומרים את ההפטרה החשובה יותר, ואילו בזמן מתן תורה עצמו בחג השבועות, קוראים את ההפטרה שנאמרה ביחזקאל שהיא פחותה במעלתה מנבואת ישעיה.

מעלת הדור כשמתבטלים אל הצדיק

(שבועות ד"ה שם דף פ"ז) לכאורה צריך להתבונן בדבר זה. רב גדול ונשיא הדור כר' יוחנן בן זכאי אשר היה חי ק"כ שנה לא יהיו לו רק ה' תלמידים הלא הוא היה המנהיג לכל ישראל. ועוד דקדק בלשון 'הוא היה מונה שבחן', מדוע היה נצרך שהוא ימנה את שבחם. רק באמת היו לו כמה תלמידים, רק מחמת שהיו בעצמם יודעים מעלתם והיו חשובים בעיניהם לא היה נצרך שהוא ימנה שבחם. אך החמשה תלמידים הללו היו נמוכי רוח ושפלים בעיני עצמם ולא היו יודעים כלום ממעלתם. לכן דייקא 'הוא היה מונה שבחם'.

ההתבטלות לצדיק היא ההכנה שיהיה האדם ראוי לקבל תורת רבו
והם היו עיקר מכל התלמידים שהיו ראויים לקבל ממנו. כי עיקר הכנה לקבלת התורה היא השפלות להיות בחינת מקבל כמו שאמרו בשם הרב הקדוש מורנו ר' משה ליב מסאסוב זי"ע לפרש הכתוב (בראשית מד יז) 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד'. כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו. כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו.

בני ישראל התייצבו בתחתית ההר לקבל תורה בהכנעה
המשיך התפארת שלמה ודרש, שביטול זה היה היסוד שבו הגיעו ישראל למעמד הנשגב ביותר כל ימי עולם, הלא הוא קבלת תורתנו הקדושה. שכן בפסוק שנאמר קודם קבלת התורה נאמר ויתייצבו בתחתית ההר, פירוש, כל מעמד קבלת התורה תלוי במה שעמדו בתחתית ההר בנמיכת רוח ובשפלות גדולה ככלי הריק מכל, ואז היו ראויים לקבל התורה במדרגת הענוה. וכך רמזו לנו חז"ל ביום הראשון שבאו להר סיני ואמרו (שבת פו:): 'ומא קמא לא אמר להו ולא מידי, הכוונה 'לא' - מידת הלא, שייחשבו בעיניהם כלא', זה 'אמר להו', את זה לימד משה רבינו ע"ה בראשית הכנתם לקבלת התורה, שהוא היסוד לקבלת התורה, 'ולא מידי' - שלא יחשבו שיש בהם מה, רק יבואו בשפלות ואז יהיו ראויים לקבל התורה.

דורות הראשונים היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף לא הכירו אותו
נחזור לדברי השפתי צדיק, שהוסיף עוד נדבך בדרכי הדביקות בצדיקים, וכה הם דברי קדשו שרשמם מפי זקיניו החידושי הרי"מ: ומפה קדוש זקיני ז"ל [החידושי הרי"מ] שמעתי, שיכולין להיות בטל אל הצדיק אף שאין מכירין אותו מי הוא. ואמר זה הלשון, 'אל תחשדוני שאני הצדיק הדור רק אני גם כן מבטל עצמי אל הצדיק שנושא חן בעיני הקב"ה והוא מעלה חן הכלל ישראל לפניו יתברך שמו, ע"כ לשון קדשו של מרן החידושי הרי"מ זי"ע.

נסיעה לצדיק - עצה עמוקה לדורנו שע"י המאמץ הכרוך בנסיעה יגיע לביטול ובוזה מיושב מפני מה בדורות ראשונים לא שמענו שנסעו נסיעה לצדיקים ולשבת אצלם, כי בדורות אלו היה כוחם יפה להתבטל לצדיק אף מבלי לראותו. כל זה היה בדורות הראשונים שכוחם יפה להתבטל אף מרחוק, אך בדורנו השפל קיבלנו עצה עמוקה מרבנותינו הקדושים נשמתם עדן שהאדם מכתת רגליו ופונה מעסקיו ומוציא הוצאות, ובכל זה מרגיש את עניין הביטול בפועל, כולי האי ואולי ישיג שעתא חדא לרכך הלב להכנעה ולשוב בתשובה, ע"כ דברי השפתי צדיק. הדבר מבואר הרבה בספר מאור ושמש, ונראים הדברים מכוונים בייחוד על רבו הגדול בעל הנועם אלימלך ע"ה, שכאשר היו באים אליו לשבתות היו מקבלים את השפעת הקדושה והטהרה, כי היו נכנעים לפני הצדיק.

ריב"ז מנה שבחן של תלמידיו שמחמת התבטלותם לא ידעו מה מה מעלותיהם

עוד שנינו במסכת אבות (פ"ב מ"ח): חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך, הוא היה מונה שבחן, רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה, רבי יהושע אשרי יולדתו, רבי יוסי חסיד, רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא, ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר. מקשה הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ויתייצבו בתחתית ההר (י"ט יז). ידועים הם דברי התוספות במסכת עירובין (יג:): על מה שאמרו חז"ל 'נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא', שזה דווקא בסתם אדם, אך צדיק אשריו ואשרי דורו.

הקשה בשפתי צדיק (ליקוטים ד) אם אשרי דורם של הצדיקים, אם כן באיזה דור נאמר 'נוח לו לאדם שלא נברא', הרי בכל דור יש צדיקים שאשריהם ואשרי דורם, כמאמר חז"ל (יומא לח:): 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור, ואין לך דור שאין בו כאברהם כיצחק וכיעקב' (ליקוט שמואל א' צז). אלא מבאר השפתי צדיק, 'אשרי דורו' נאמר רק כאשר מתבטלים הם לצדיק שבדור, כמו שאמרו באבות (פ"א מ"ד) 'הוי מתאבק בעפר רגליהם', שמורה על ההתבטלות שצריכה להיות כלפי הצדיק עד שיתאבק בעפר רגליו. ונביאו בלשונו הקדוש: מזה ראייה גדולה לדרכי המתאבקים בעפר רגלי צדיקים, כאשר שמעתי מפה קדוש זקיני מו"ר ז"ל [החידושי הרי"מ] על ענין זה 'חיבור לטהור טהור' (כלים פ"ב מ"ב), וצריך אדם לבטל עצמו וחיותו לצדיק אמיתי.

כך גם היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שהיה גדול מכל גדולי זמנו, ולמרות זאת היה מקשר את עצמו לרבינו החוזה מלובלין ע"ה, כפי שהיה אומר לתלמידיו: הרבה תורה אני יכול להשיג לבד, אבל אני צריך רבי, כי בלי רבי אי אפשר להגיע, צריך את הרבי שיפתח את הפתח. באותו ענין דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע בפסוק שאמר משה רבינו לישראל (דברים יח טו), 'נביא מקרבך מאחיק כמוני יקים לך ה' אלקיך', כי פסוק זה הוא הבטחה שהבטיח משה רבינו לעם ישראל, שבכל דור ודור יהיו לנו צדיקים כאלו שינהיגו אותנו, שבכל דור יהיה צדיק אחד גדול שמנהיג אותנו ומדריך אותנו בתורה, בקדושה, בטהרה, ביראה, בסור מרע ובעשה טוב, בהתלהבות במצוה, בחשק, בכמיהה, בציפייה, בערגה, ובכל דבר ודבר שהוא לעבודתו יתברך, כי לאיכות המצוה שתהיה באיכות הטובה ביותר צריך את מנהיג הדור.

ויכוח הנשמה והגוף כויכוח משה רבינו ויתרו

את אדם הראשון, מה נותר להם לעשות במשך כל היום - אכלו מהפירות.

אבל זאת הרגיש הנחש בדברי האשה כי אין אצלם מושג של קדש עצמך במותר לך, בעץ הדעת אנחנו לא נוגעים, אבל מפירות העצים האחרים אנחנו אוכלים. כשאמרה לו ככה, שלא מקפידה למעט באכילה גם במותר, היא לא יודעת את היסוד הגדול בעבודת ה' שמי שאוכל יותר מדאי מהמותר, סופו לאכול גם מהאסור, אם כן יכול הוא לפתות אותה גם באיסור עצמו יעו"ש.

בדבריו יש לפרש כיצד ניתן לחבר בין הנשמה לבין הגוף, מהו החיבור שיכול להיות ביניהם, הם הרי כמו שְׁנַיִם שמסוכסכים ביניהם וצריך לעשות ביניהם פשרה.

ואכן יסוד היסודות של אדם שרוצה להגיע שכל השאיפות שלו יהיו לשם שמים - יעסוק בתורה, אדם שלומד מתקיים בו 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שהתורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף, זה כוחה של התורה שהיא ממעטת בגוף של האדם, ומחברת את הגוף עם הנשמה.

הכיצד פועלת התורה בגופו של אדם, ע"י שנוהג בדרך התורה ומקדש עצמו במותר לו - לא לדבר דבר שלא צריך, אם אתה לא יודע אם הדיבור הזה טוב או לא - מנע עצמך. יהיה קשה פעם ראשונה ושניה, אבל אחר כך כשמתרגלים כבר אפשר להימנע. כן הדבר בקדושת העיניים - לא לראות מה שלא צריך. לקדש את עצמו ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, כפי שכתב בתיקוני הזוהר (דף ד:): 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו) 'שמי' עם י"ה זה שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה זה רמ"ח, זה שמו של הקב"ה בתוך האדם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שבכל מצוה שמקיים זוכה להשראת השכינה באיבר שכנגד המצוה. וכשמקדש את עצמו ממעט כוח הגוף ומקדשו ואז יכול הגוף לשכון יחד עם הנשמה, או אז זוכה להשראת השכינה שהיא שמו של הקב"ה הן בנשמתו והן בגופו.

בתואנות שונות כי קשה הדבר ואינו בר השגה. אם כן מה יעשה האדם ויחיה. העצה היחידה היא, לעשות פשרה בין הגוף לנשמה.

התורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף

עוד יש להטעים הדברים בהקדם דברי הרב מקו'ליגלוב ע"ה בספרו **ארץ צבי** (בראשית תרפ"ז ד"ה והנחש), שכאשר בא הנחש לפתות את חוה לאכול מעץ הדעת, אמר לה, הקב"ה אמר לכם 'לא תאכלו מכל עץ הגן'. אומרת לו חוה, לא, הקב"ה אמר 'מפרי עץ הגן נאכל' ורק מעץ הדעת טוב ורע לא נאכל.

שואל הרב מקו'ליגלוב ע"ה, למה הנחש אמר דברים לא נכונים, הרי הוא יודע שהקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן אכל תאכל ורק מעץ הדעת לא לאכול, אם רוצה לשכנע אותה לאכול, יכול לומר לה מיד, שהסיבה שהקב"ה אמר לכם לא לאכול מעץ הדעת היא, כי אם תאכלו תהיו כאלוקים יודעי טוב ורע ולכן לא רצה הקב"ה שתאכלו מזה. למה לו כל הדיון המיותר לכאורה.

אלא, כשהנחש בא לפתות את חוה חיפש נקודת תורפה שבה הוא יכול לתפוס אותה, הוא ידע טוב, כי אם יגיד לה תאכלי מעץ הדעת, היא לא תשמע לו. כמו שאם היצר הרע יגיד לאדם אל תתפלל, הוא הרי לא ישמע לו, הוא רק אומר לו תתפלל מאוחר וכדומה.

ולכן בא וחקר אצלה בעניין שאר אילנות הגן, ברגע ששמע שהיא אומרת 'מכל עץ הגן נאכל' הבין הנחש כי לא מכירה את המושג 'קדש עצמך במותר לך', באמרה כי הקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן נאכל, הרי כשהיו בגן עדן היו כל היום יושבים על התורה ועל העבודה, לאכול מפריה ולשבוע מטובה, וכי מה יש לאדם הראשון לעשות כל היום, מלאכי השרת צולים לו בשר ומסננים לו יין (סנהדרין נט:), כל העולם שירת

מדוע אָתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְךָ וְכָל הָעָם נֹצֵץ עֲלֶיךָ מִן בִּקְרַעַד עָרֵב וּגוֹ' נִבְלַת הַבַּל גַּם אֲתָּה גַם הָעָם הַזֶּה (יח, יד-יח).

בביאור הויכוח שהיה בין משה רבינו לחותנו יתרו, יתרו אומר למשה רבינו, 'מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב וגו' נבול תבול גם אתה גם העם הזה'.

שמעתי ממור"ר אבי ע"ה בשם **המקובלים**, לבאר מה היה הוויכוח בין יתרו למשה רבינו. כי משה רבינו רצה להרים את בני ישראל למדרגה גבוהה מאוד שיהיו כמותו, כמו שכתוב (שם יט יד) 'וירד משה מן ההר אל העם', כי רצה להעלות אותם למדרגה גבוהה שכל העם יעמדו עליו מן הבוקר עד הערב ויקבלו קדושה ממנו, וכך יהיו במדרגה כמותו. וכך ביאר **בעל תשואות חן זלה"ה** שמשה רבינו רצה להגביה את בני ישראל למעלה מן הטבע שיזכו למדרגה גבוהה בזכותו, ולכן היה שופט אותם בעצמו כדי לקרבם אליו. אך יתרו שהיה גוי וכומר לעבודה זרה לא הבין את זה, ואמר, מסכנים הם, כל היום עומדים.

משה רבינו רצה שיהיו במדרגה כמותו, יתרו כל הזמן מנסה לשכנעו להוריד מרצון זה ולא לעשות כך, זה יותר מדי בשבילם, זה כבוד עליהם. ואכן מיד שתמה יתרו על מעשי משה נחלש משה ממדרגתו, ולא היה בו כוח להגביה את בני ישראל אליו, ולכן הוצרך למנות שופטים לעם שיסייעו לו בעבודתו, אבל כדי שלא יקרה שוב דבר זה שיפריע אותו יתרו מדביקותו שילח אותו לארצו, כדי שלא יוסיף לשאול שאלות ולהפריע לו מהנהגתו.

זהו אפוא תמצית הוויכוח בין יתרו למשה רבינו ע"ה. ניתן לומר כי כדבר הזה מתדיינים הנשמה והגוף ומתווכחים מי יגבר, האם הנשמה שרוצה יראת שמים, הנשמה שרוצה לעמוד ליד משה רבינו ולהתעלות למדרגות רמות ונשגבות, או שמא הגוף שלא מבין, שחושב שלעמוד כל היום במדרגה כזאת זה מסכנות, שמגיע

יצא לאור ע"י מכון אור ליהודים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור ליהודים

דברי יחזקאל
 בני יששכר
 בת עין
 אור לשמים
 תפארת שלמה
 צדקת הצדיק

אוהב ישראל
 עבודת ישראל
 מאור ושמש
 מנחם ציון
 יסוד העבודה
 זרע קודש

בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 קדושת לוי
 חיים וחסד
 יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזפלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com